

культура

К*Ж

щоп'ятниці

всеукраїнський тижневик 26 лютого–3 березня 2016 р.

і життя

Уроки Майдану

стор. 3

Театр для дітей

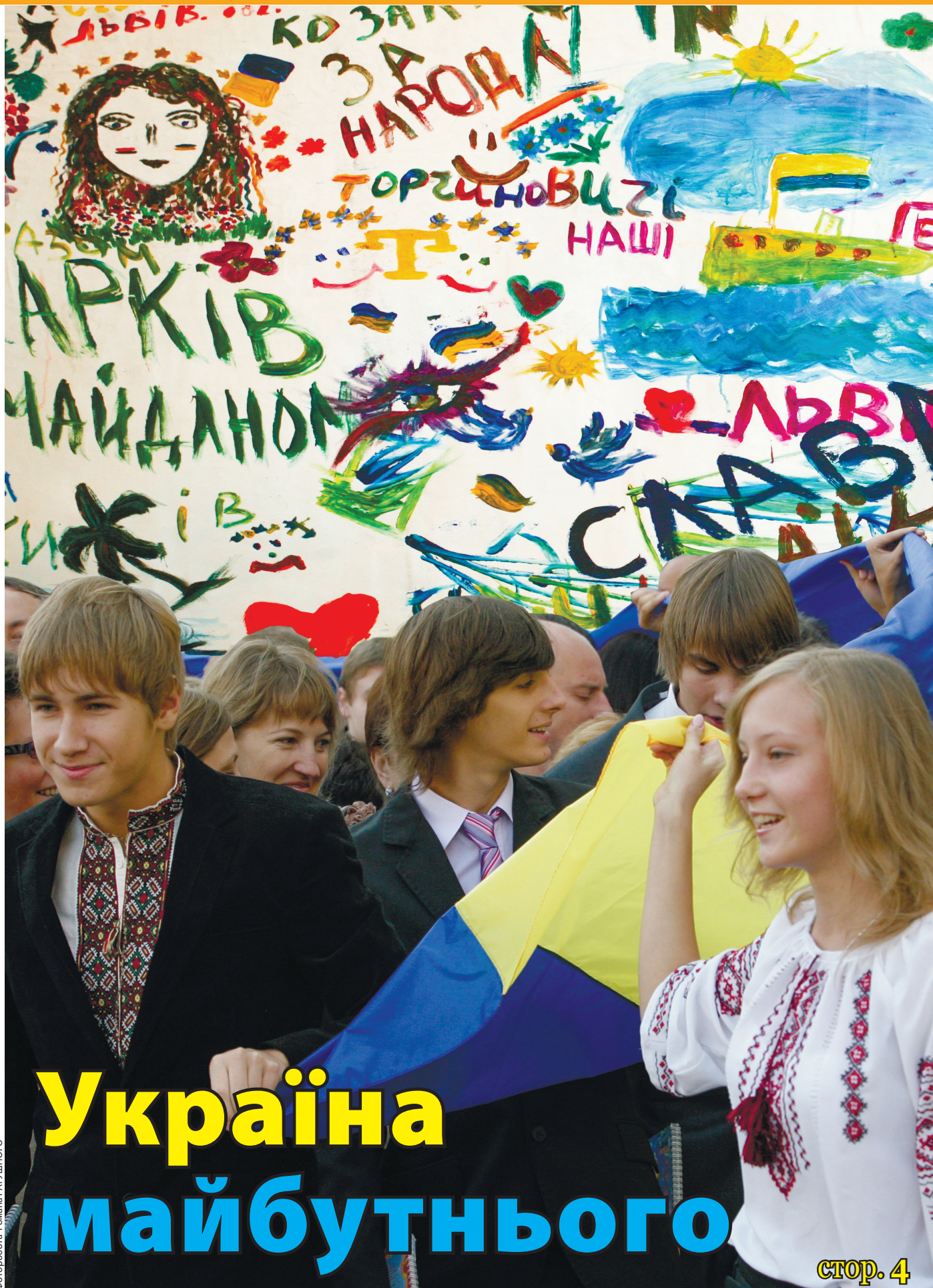

стор. 7

Мистецтво революції

стор. 8-9

Україна майбутнього

стор. 4

Фотобобота Романа РАТУШНОГО

редактор
Світлана СОКОЛОВА

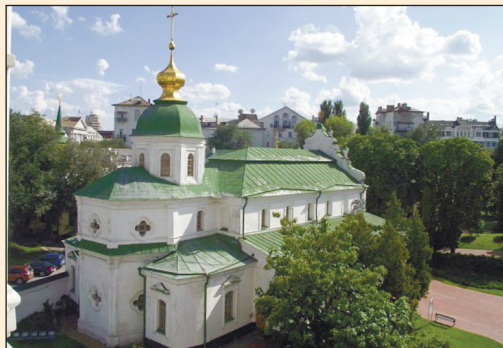
актуально

■ РОЗ'ЯСНЕННЯ ЩОДО НАДАННЯ ДОЗВОЛУ НА ПРОВЕДЕННЯ БОГОСЛУЖІВ В ХРАМІ «ТЕПЛА СОФІЯ» НЗ «СОФІЯ КИЇВСЬКА»

За дорученням Прем'єр-міністра України від 11.01.2016 № 532/1/1-16 Міністерство культури України розглянуло звернення Української Православної Церкви Київського Патріархату щодо проведення богослужінь у храмі Малої (Теплої) Софії Національного заповідника «Софія Київська».

Міністерство спільно з Національним заповідником «Софія Київська» відповідно до чинного законодавства опрацювало зазначене звернення та прийняло рішення про погодження проведення богослужінь Українською православною церквою Київського Патріархату у храмі Малої (Теплої) Софії (пам'ятка архітектури XVIII ст. на території архітектурного ансамблю Собору Святої Софії), про що поінформувало Кабінет Міністрів України та Українську Православну Церкву Київського Патріархату.

З огляду на інсинуації, що з'явилися в окремих ЗМІ, Міністерство культури наголошує, що при прийнятті зазначеного рішення було дотримано всіх встановлених процедур, норм міжнародного та національного пам'яток охоронного законодавства та враховано світову практику використання пам'яток Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО як культових споруд та проведення у них культових обрядів та богослужінь.

Наприклад, як культові споруди функціонують такі об'єкти Всесвітньої спадщини: Катедральний собор «Нотр-Дам» (м. Турне, Бельгія), Даремський собор Христа, Діви Марії та св. Катберта (м. Дарем, Великобританія), Монастир Хорезу (Румунія), Катедральний собор Сент-Етьєн (м. Бурже, Франція), Катедральний собор Богоматері (м. Бургос, Іспанія), Базилика св. Франсиска (м. Ассізі, Італія), Кьольнський собор (Кьольн, Німеччина) та багато інших. Серед таких об'єктів і храми Києво-Печерської Лаври, які у 1990 р. спільно із Софією Київською і її архітектурним ансамблем були включені до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Наголошуємо, що прийняте рішення повністю відповідає Настановам по виконанню Конвенції про охорону Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Так, параграфом 119 Настанов встановлено, що «об'єкти Всесвітньої спадщини можна продовжувати використовувати або пропонувати різні види використання, які є стійкими з точки зору екології та культури. Держави – сторони та партнери мають гарантувати, що таке стійке використання не вплине негативно на визначну світову цінність, цілісність та/або справжність об'єкта».

Відповідно до параграфа 172 Настанов Секретаріат Комітету Всесвітньої спадщини має бути заздалегідь повідомлений про наміри або дозвіл на проведення на охоронюваній території лише «великих реставраційних робіт або нового будівництва, які можуть вплинути на визначну світову цінність об'єкта». ►

Світлана СОКОЛОВА

У Національному заповіднику «Софія Київська» відкрилася передаукційна виставка живопису «Арт-волонтер».

Українські митці прагнуть допомогти захистити Вітчизну, підтримати бійців і вшанувати героїв. Із цією метою започатковано ініціативу – благодійну платформу «Арт-волонтер». На її базі реалізовується перший проєкт. 27 лютого о 13:00 в Будинку Митрополита Національного заповідника «Софія Київська» відбудеться благодійний аукціон, отримані кошти від якого скерують на закупівлю медичного обладнання для першого сразкового центру лікування та реабілітації хворих і поранених учасників АТО. Він саме створюється у місті Коломия Івано-Франківської області.

Русієм ініціативи став Гошівський різдвяний пленер, який відбувся минулоріч у Гошівському греко-католицькому монастирі Чину св. Василя Великого. Починання знайшло відгук у серцях інших відомих українських митців, які долучились до акції та передали свої картини.

Проект реалізовується за підтримки Міністерства культури України, опікунської ради НЗ «Софія Київська» та Івано-Франківського земляцтва в місті Києві.

Перший заступник міністра культури України Ігор Лиховий зауважив: «Надзвичайно приємно, що роботи художників із різних історичних земель

Підтримаймо бійців

Куратор проєкту «Арт-волонтер»
Світлана ЯЦЕНКО

України, зокрема, і Криму (зображений Севастополь). Гідно представлені галицькі маляри, київські, Поділля, власне, центр України.

Приємно, що роботи знайдуть нових господарів. Сьогодні проблема із арт-ринком. Ми не навчилися вкладати кошти в досягнення мети, щоб у кожному чиновницькому кабінеті, родині, навчальному закладі була робота українського художника. І тому те, що роблять люди, які прагнуть державу вести в європейський простір, а саме аукціон, дуже важливо, бо це підтримує митців,

цікавить суспільство і є певною складовою економіки».

Куратор проєкту, мистецтвознавець, помічник міністра культури України Світлана Яценко повідомила, що до здійснення ініціативи долучилися багато митців. Більшість із них є заслуженими художниками України, лауреатами мистецьких премій, відзнак, а їхні роботи зберігаються в музеях України і світу. Це понад тридцять авторів – Матвій Вайсберг, Петро Бевза, Борис Єгіазарян, Сергій Душлій та інші.

Виставку можна оглянути до 27 лютого, до дати аукціону. Куратор запросила всіх підтримати ініціативу, придбати картину, що сподобалась, та прикрасити нею своє помешкання. Цим небайдужі допоможуть постраждалим учасникам АТО.

На виставці

Мовна ситуація в Україні

До Міжнародного дня рідної мови у Великому конференц-залі Національної академії наук України, за участі віцепрем'єр-міністра – міністра культури України В'ячеслава Кириленка, відбувся круглий стіл «Мовна ситуація в Україні: оцінки стану та моделі змін», організований Інститутом української мови НАН України.

«Міжнародний день рідної мови – це важлива подія для тих, кого турбує становище рідної мови і хто розуміє, що це питання не лише соціолінгвістичного спрямування, але й питання державницького існування і національної безпеки України. Зрозуміло, що ніхто і ніколи більше в Україні не повинен піддавати сумніву статус української мови, як єдиної державної. Разом із тим, ми всі – і науковці, і політики, і урядовці, і громадські активісти – переймаємось умовами вжитку української мови, які створені в суспільстві, як в публічній сфері, так і в сфері повсякденного людського життя. Тому, це обгово-

рення має стати першим в низці спільних обговорень і їх результатом будуть відповідні рішення Парламенту, чи Уряду. Для мене цілком очевидно, що Україна потребує нового мовного закону, який відобразить сучасний стан розвитку української мови, а також передбачить заходи для її постійної, системної і дієвої підтримки. І, загалом, має бути низка законодавчих ініціатив, які в найбільш критичних напрямках виправлять ситуацію», – сказав В'ячеслав Кириленко.

Під час круглого столу також виступили віце-президент НАН України Сергій Пи-

рожек, директор Інституту української мови Павло Гриценко, директор Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України Микола Жулинський, фахівці Інституту української мови НАН України, представники провідних вищих навчальних закладів, Київської міської державної адміністрації, активістка Громадянського руху «Відсіч» Катерина Чепура та інші громадські активісти.

У рамках роботи обговорювались питання збереження української мови як державної в Україні, зокрема, стан її функціонування у засобах масової інформації та в рекламі.

Також, питання вироблення об'єктивних, неупереджених оцінок мовної ситуації в нашому суспільстві задля координування зусиль учених, громадськості, працівників сфер освіти та культури, управлінців різних рівнів у справі формування можливих моделей впливу на функціонування й розвиток мов, розв'язання актуальних проблем і гармонізації та деполітизації мовного життя в Україні.

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

наголос

Уроки Майдану для сильних духом

Леся САМІЙЛЕНКО

► Зрозуміло, що прийняте рішення не передбачає проведення будь-яких робіт у храмі Малої (Теплої) Софії Національного заповідника «Софія Київська».

Усі пам'ятки, які входять до складу Національного заповідника «Софія Київська», залишаються в державній власності і на балансі Заповідника.

Відповідно до укладеного договору між Національним заповідником «Софія Київська» та УПЦ КП, частина приміщень храму «Тепла Софія» (приблизно 1/5 загальної площі храму) надаватиметься винятково для проведення богослужінь за окремим графіком із урахуванням та суворим дотриманням вимог законодавства під контролем Заповідника. Також, акцентуємо увагу на тому, що функціональне призначення пам'ятки не змінюється, вона й надалі використовуватиметься в якості музею.

Проведення богослужінь не нестиме жодних загроз автентичним елементам конструкції храму, оскільки спеціалістами з охорони пам'яток буде здійснюватися постійний контроль за дотриманням режиму експлуатації пам'ятки.

Крім того, необхідно зазначити, що внутрішнє оздоблення храму Малої (Теплої) Софії, яке складалося з розписів, іконостаса, окремих ікон в кіотах, на жаль, було знищено за комуністичних часів, окрім декількох малих фрагментів розпису, що знаходяться у вівтарній частині і є законсервованими. З огляду на це, вимоги до використання пам'ятки розроблені з урахуванням їх збереженості.

До того ж, надання приміщення Малої (Теплої) Софії для проведення богослужінь стане ще одним дієвим кроком з боку держави у напрямі забезпечення прав віруючих на користування церковними спорудами (храмовими комплексами), які у радянський тоталітарний період були реквізовані у релігійних організацій. Цей крок повністю узгоджується із базовими нормами «Закону про свободу совісті та релігійні організації».

Враховуючи вищезазначене, Мінкультури та НЗ «Софія Київська» відкидають необґрунтовані звинувачення окремих заангажованих «фахівців» та ще раз наголошують на повній відповідності ухвалених рішень чинному законодавству та міжнародним зобов'язанням України.

Управління охорони нерухокої культурної спадщини та заповідників Міністерства культури України.
Департамент у справах релігій і національностей Міністерства культури України.
Національний заповідник «Софія Київська»

«За Україну треба жити!» – звернувся до всіх лідер гурту «Тінь Сонця» Сергій Василюк.

Цим лейтмотивом була пронизана вся програма акції «Відважні», на яку 20 лютого в столичному Українському домі зібрались учасники Майдану та небадужі до трагедії загибелі Небесної Сотні люди.

Прикро, що зала була напівпорожньою. Але як такої порожнечі не відчув ніхто, адже все, що хотіли донести учасники цієї акції до свідомості присутніх, було зрозумілим кожному і об'єднувало їхні помисли.

Проект дизайнерів Марії КВІТКИ та Людмили КЛИМЧУК

Почався захід виступом групи ініціаторів створення Музею Революції гідності, які були активними учасниками подій і не вважають, що він закінчився перемогою. Адже добре усвідомлюють, що Майдан повинен діяти, а його ідеали втілюватись на кожному кроці життя і серцебиття нашого суспільства. А до здійснення цих мрій приводять лише реальні справи. Тож, за ініціативи Інституту національної пам'яті та групи ентузіастів, планується створення музею, який ніколи не дозволить забути ані імен героїв, ані їхньої самопожертви. Маємо героїку нашого часу, яка потребує втілення в свідомість кожного, хто любить Україну і бажає позитивних змін.

«Під час Майдану ми навчилися давати собі раду без державної допомоги і досі виживаємо саме таким чином. Ми

Ініціатори створення Музею Революції гідності

стали волонтерами і робимо все, що може принести користь не лише окремим людям, а й суспільству. Бо між пам'яттю та забуттям є така субстанція як осмислення. І саме вона дає перспективи для розвитку суспільної пам'яті. У людини є ще такий ресурс як здатність об'єднувати те, що створює простір для рефлексій. Саме цю функцію і виконує музейництво і музейна справа», – такі уроки з Майдану винесли ті, хто був на ньому не лише за покликом серця, а й свідомості. Правильної і патріотичної. І таких чимало. І такі люди й досі знають, що робити і заради чого.

Приємно, що на сцені Українського дому виступили не всі, хто хотів, бо, за словами ведучих програми, Тараса Компаніченка: «Якби всі охочі вийшли сьогодні на сцену, то концертна програма могла б тривати три доби... Не ображайтесь, мої побратими-артисти. Я також іноді сиджу в останніх рядах як глядач. А безмежна кількість охочих

«Хореза козацька» за участю Едуарда ДРАЧА та Валерія ГЛАДУНЦЯ

ків демонстрації українського військового одягу всіх поколінь, яка час від часу відбувається в рамках національно-патріотичних заходів. Але цього дня вона була особливо зворушливою і яскравою сторінкою концертної програми «Відважні».

Почався концерт виступом барда, якого представили як такого, чий ім'ям можна перевіряти, був ти чи не був на Майдані. Адже Зенека там знали всі. А його пісні, які не лише піднімали бойовий дух, а й зігривали біля багатьох душ, співали і досі співають всі майданівці. Гурт «Тінь Сонця» презентував його соліст Сергій Василюк, Ореста Лютого представили «професором антропології» і він нагадав про себе саркастич-

Герої Майдану – дитячий фольклорний колектив

А в цей день всі присутні почули і побачили на сцені Українського дому артистів, які представили всі покоління борців за свободу і незалежність країни. Нагадали про них і одні з яскравих учасни-

ним виступом, який називають «сміхом крізь сльози», яким пронизана вся історія національно-визвольної боротьби. Виступили Орест Криса боець та гурт «Хореза козацька» в тандемі з бардом Едуардом Драчем. Заспівав і героїчний ведучий Майдану, політик і громадський діяч Володимир Гонський. А разом із дитячим фольклорним колективом всі присутні виконали Гімн України і, здається, що поклялись ніколи не забувати... На сцену вийшов і екс-міністр культури і один із ведучих Майдану Євген Нищук. Нічого не обіцяв, але щиро згадав про відважних... Жити, щоб не забувати і не соромитись самих себе. Так мислять лише відважні.

Фоторепортаж Яна МАШТАЛІРА

редактор
Євген БУКЕТ

актуально

■ «КРИЛАТИЙ» ПАМ'ЯТНИК

Пам'ятник Небесній Сотні у селі Бакша

Герої не вмирають! Керуючись цим девізом, українці встановили майже в усіх містах країни пам'ятники на честь героїв Небесної Сотні, які загинули на Майдані під час лютих подій. Вшанували їх світлу пам'ять і жителі села Бакша Савранського району Одеської області. На постаменті викарбувані слова «Герої не вмирають». Під час урочистого відкриття пам'ятника відбулося велелюдне віче. До підніжжя монумента люди поклали вінки та квіти, запалили тут лампади. А почесну варту несли юнаки у козацьких строях.

Фотографії пам'ятника опублікував 20 лютого на своїй сторінці в Facebook глава райадміністрації Віталій Свічинський. За його словами, фігуру крилатого воїна зі щитом із зображенням тризуба створили місцеві майстри. «Мені приємно, що скульптуру зробили наші ковалі, які дійсно вклали душу в це творіння. Слава Героям. Слава Україні!» — написав В. Свічинський.

Сергій ГОРИЦВІТ

■ ВШАНУВАННЯ ПОЛЕГЛИХ

Українська патріотична альтернатива в пам'ять про численні жертви трагічних подій провела меморіальний захід, під час якого в Маріїнському парку навпроти Будинку офіцерів України відбулося встановлення пам'ятного знаку, присвяченого всім жертвам злочинного режиму Януковича. На цьому місці в майбутньому має бути встановлений народний пам'ятник героям, що віддали своє життя за свободу і демократію в Україні.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

На сторожі Гідності

Євген БУКЕТ

Їх назвали Небесною Сотнею... Вони загинули в Києві на Майдані Незалежності, вулицях Грушевського та Інститутській, за честь, за волю, за право бути українцем і за свою Батьківщину.

Героїчна сотня, зробивши мужній крок, журавлиним ключем полинула у вирій вічності, ставши нашими ангелами-охоронцями на небі.

Наприкінці минулого тижня навчальні заклади всієї України вшановували героїв, які віддали свої життя в нерівній боротьбі з кримінальним режимом Януковича. Описати, а тим більше відчувати глибину трагедії і болу, які впали невимовним тягарем на Україну, не під силу нікому. Мирна столиця мирної країни тоді здриглася від протистояння мирних мітингувальників із церберами державної машини, якими, як пізніше стало відомо, керували зі столиці сусідньої держави...

Сьогодні герої Небесної Сотні, разом із полеглими на фронтах гібридної війни ХХІ століття воїнами АТО, для кожного з нас – найяскравіший символ незламності духу української нації. Вони загинули за правду, свободу, незалежність своєї держави, і цінною жертвовані показали, що наш народ був, є і залишатиметься нескореним.

Найемоційніше спогади про Євромайдан, Революцію Гідності, події на Сході Украї-

ни сприймають діти. У цьому я ще раз переконався під час лінійки-реквієму «Небесна Сотня. На сторожі Гідності» в Гружчанській загальноосвітній школі I–III ступенів Марківського району Київської області, яку відвідав як випускник. Факти про Революцію Гідності та військову агресію Росії у багатьох присутніх викликали сльози на очах. Патріотичне піднесення збудило в серцях дітей найщиріші почуття. Учні відчули себе части-

ною історії, що твориться разом із ними.

Переконаний, що сьогодні, незважаючи на надзвичайну емоційність подібних заходів, необхідно згадувати про всіх, хто віддав своє життя впродовж останніх років. І згадувати надалі, завжди, хоча б для того, аби не допустити чогось подібного в майбутньому. І якщо правильно скористатись цим досвідом, ми справді можемо побудувати незалежну і процвітаючу державу.

Душевно, тепло і світло

У нашій історії є безліч пам'ятних дат, які ми відзначаємо. Це болючі та радісні для нас події.

Однак свіжі дати, як рани, що не загоїлися, – їх згадувати особливо важко... Чи можна забути про тих, хто поклав голову заради світлого майбутнього кожного з нас?

У символічному літературному колі 20 лютого на честь пам'яті героїв Небесної Сотні, у Національному музеї літератури України музично-поетичною акцією згадували події дворічної давнини. Організаторці – працівниці музею Юлія Капшученко слід віддати належне. Вона у свій час пронесла Майдан через своє серце і об'єктив фотокамери. Архів із купою знімків, на яких сміються, радіють, плачуть євромайданівці (сподіваємось, що живі), Юлія дістала лише через два роки, їх глядачі побачили цього гостинного вечора. «Зміни є і їх треба цінувати. Революція забрала од-

Виступає Сергій ВАСИЛЮК

них із кращих. Серед нас теж є люди, які роблять для України дуже багато. Майдан живе у кожному...» – у промові, ледь стримуючи сльози, зазначила Юлія Капшученко.

Кожне слово, яке прозвучало зі сцени, було вистражданим і теплим. Ведуча вечора, акторка і науковий співробітник музею Галина Стефанова так натхненно декламувала слова поетів знаних і молодих-зелених. Горіли лампадки, в яких відбивалися поетичне

слово, трепет української пісні та люблячі Україну очі.

Виступили ті, що стояли пліч-о-пліч із героями-майданівцями. Це лідер гурту «Тінь Сонця» Сергій Василюк, заслужений артист України, учасник гурту «Тарута», співведучий Майдану Євген Романенко (Іжак), ведучий Євромайдану, народний артист України Євген Нищук, автор пісні Євромайдану «Україна – єдина» Юрій Старчевод.

Євген «Іжак» Романенко виконав пісню «Небесна Сотня», яку вони у співавторстві з Златою-Зоряною Паламарчук створили під час пекельних подій. «Майдан – це люди. Майдан – це відчуття того, що тільки ти відповідальний за долю твоєї родини і твоєї країни, тому він не може закінчитись. Насправді він тільки почався. Він закінчиться тоді, коли ми після цих всіх смертей знову даватимемо хабарі, братимемо хабарі. Коли ми опустимо руки і змиримося із свавіллям влади, з корупцією. Бажаю всім продовжувати Майдан, тільки вже на своєму робочому місці», – сказав Євген Романенко слова, які не потребують доповнень...

Сестра, подруга та наречена Олександра Капіноса поділилась світлими спогадами про хлопця, що загинув під час Революції Гідності.

Єлизавета КРАСНІЧЕНКО

актуально

■ НАЙКРАЩА СОТНЯ В НЕБО ЙДЕ...

Напередодні Дня героїв Небесної Сотні в рамках героїко-патріотичного проекту «В єднанні сила й міць держави» в читальній залі обласної бібліотеки для дітей «Юний читач» Запорізької обласної ради зібрані старшокласники на спогадковий «Найкраща Сотня в небо йде...» Юнаки та дівчата ознайомилися з експонатами історико-патріотичних експозицій «Слово Майдану», «Про час, Батьківщину і нас» та книжковими новинками, що висвітлюють події Революції Гідності, бойові дії на Сході України. Гостями заходу стали майданівці, громадські діячі, активісти та волонтери Володимир Коляка, Лідія Кривенко та Олександр Павленко.

Зустріч розпочалась із Гімну України у виконанні молодого талановитого запорізького музиканта-вокаліста Богдана Хижняка. Діти зацікавлено слухали про події на Майдані 2014 року, про волонтерську та громадську діяльність, переглянули уривок із відомого документального фільму «Євромайдан». Гості згадували героїв Небесної Сотні, багатьох із яких знали особисто, наголошуючи на особливій атмосфері піднесення, яка панувала там. Олександр Павленко прочитав свої вірші, присвячені героям Майдану, а потім у залі була запалена свічка пам'яті і всі присутні вшанували хвилиною мовчання загиблих героїв. Горіла свічка та лунала пісня «Плине кача»...

Завершилась зустріч новою піснею «Очі Небесної Сотні» з репертуару відомого українського гурту «Спів Братів», слова до якої написав наш відомий письменник Олександр Виженко.

■ НЕ МАЄМО ПРАВА ЗАБУТИ

До Дня героїв Небесної Сотні у Хмельницькій обласній бібліотеці для дітей імені Т. Г. Шевченка зібрані понад двісті учнів із різних шкіл міста на акцію пам'яті «Хоробрі серця», єдиний урок пам'яті та зустріч із учасниками Майдану. Читачі поринули у вир 2013–2014 років, переглянули відеоматеріали тих буремних подій, хвилиною мовчання вшанували пам'ять героїв Небесної Сотні та військових, які воюють на Сході країни. До акції приєднався активний учасник Майдану у Хмельницькому та у Києві Андрій Дрозда. Він розповів дітям про Майдан та що спонукало його стати одним із учасників Революції Гідності. Повідав про свою активну участь у зоні бойових дій на Сході. Учасники акції згадали земляків із Небесної Сотні. Діти розповідали про своїх рідних та знайомих, які брали активну участь у Майдані.

На зустріч із юними читачами «Усе залежало від нас» завітала активістка Майдану, волонтерка, голова благодійного фонду «Подих надії нації» – Тетяна Юзепчук. Вона розповіла про відданість та героїзм людей, які відстоювали принципи демократії та свободи. Звернула увагу на важливість доброти, допомоги, співчуття до людей, які потрапили у складні життєві ситуації, а також закликала всіх до єдності заради світлого майбутнього нашої країни.

Доповненням до зустрічей стала книжкова виставка «Майдан – революція українського духу».

Парламентська бібліотека відзначає ювілей

150 років тому, 3 березня 1866-го, була заснована Національна парламентська бібліотека України (НПБУ).

Вона пододала шлях від першої публічної бібліотеки Києва, Київської обласної бібліотеки, до установи загальнодержавного рівня. І не випадково саме ця книгозбірня першою в незалежній Україні отримала статус національної.

Її історія розпочиналася з 319 книжок у 667 томах, трьох кімнат на першому поверсі будівлі Дворянського зібрання і одного бібліотекаря з помічником.

Ядром фонду стало книжкове зібрання, надане видавцем В. Барцевським. Коштом працівників НПБУ у 2006 р. на могилі мецената був встановлений новий пам'ятник.

Лише 1911 року для бібліотеки збудували спеціальне приміщення. Нині – це центральний корпус НПБУ на вул. М. Грушевського, 1, пам'ятка архітектури.

Бібліотека швидко розвивалася. Вже напередодні Української революції 1917–1921 рр. у її фондах зберігалось близько 80 тис. примірників видань, а зібрання періодики було одним із найкращих у Києві.

У часи УНР тут працювали М. Шраг, який одночасно обіймав посаду заступника голови Центральної Ради, та відомий бібліотекознавець С. Сірополко.

Зі встановленням в Україні радянського режиму у діяльності бібліотеки відбулися великі зміни: вона набула статусу бібліотечного організаційно-методичного центру Київської обл., брала активну участь у реалізації політики подолання неписьменності та в українізації.

У роки німецької окупації бібліотека втратила практично всі свої 300-тисячні фонди, а її приміщення та майно постраждали внаслідок пожежі.

Тому можна сказати, що у 1944 р. розпочалося нове життя НПБУ – «з нуля» збирати книжкову колекцію, відновлювати будівлю.

Офіційне відкриття книгозбірні після реконструкції відбулося лише 1954 р. А у грудні 1956-го на базі Київ-

ської обласної бібліотеки та науково-методичного кабінету бібліотекознавства (установи, яка залишилася після знищення в 1936 р. Українського наукового інституту бібліотекознавства) було утворено Державну республіканську бібліотеку УРСР імені КПРС як державне сховище творів друку; центр бібліографії і методичної допомоги бібліотекам; науково-дослідну установу в галузі бібліотекознавства.

Дуже швидко бібліотека стала однією з найбільших в Україні – у 1967 р. в її фондах налічувалося вже 2 млн видань. Проблема з нестачею площ для зберігання таких обсягів фондів була вирішена у 1970 р. шляхом передачі будівлі колишнього елеватора по вул. Боричів узвіз, 13, пам'ятки архітектури поч. XX ст., для реконструкції та подальшого розміщення в ній книгосховища бібліотеки.

Така реконструкція з прибудовою читальних залів завершилася в 1980 р. І це було дуже вчасно, адже до 1985 р. фонди НПБУ зросли до 3 млн одиниць зберігання.

Незабаром після відновлення Україною державної незалежності, установа отримала найменування Державної бібліотеки України, а в 1993 р. – Національної парламентської.

Новим напрямом діяльності НПБУ стало інформаційне забезпечення Верховної Ради України.

Із середини 90-х бібліотека починає кардинально змінюватися завдяки розвитку інформаційних технологій. І

сьогодні – це вже не традиційна книгозбірня з численними стелажми літератури, а сучасний інформаційний центр.

Щоб отримати інформацію про майже п'ятимільйонне зібрання документів, знайти публікацію в періодичному виданні чи збірнику наукових праць вже не потрібно приходити до бібліотеки. Достатньо звернутися на її веб-сайт (<http://www.nplu.org/>) та здійснити пошук в електронному каталозі.

Повні тексти окремих друків, у тому числі раритетних, представлених у відкритому доступі в мережі Інтернет завдяки генеруванню електронної бібліотеки «Культура України» (<http://elib.nplu.org/>).

Частина документів із фондів НПБУ входить до колекції Світової цифрової бібліотеки (<http://wdl.org/>).

А тих, кому подобається працювати у захищених бібліотечних стінах, чекають комфортні читальні зали, де можна не лише почитати книжку чи газету, а й отримати безкоштовний доступ до Інтернету як через комп'ютери, призначені для користувачів НПБУ, так і зі свого власного ноутбука чи планшета завдяки знову ж таки безкоштовній мережі WI-FI.

До речі, 2011 року поряд із книгосховищем НПБУ, на вул. Набережно-Хрещатицька, 1, були споруджені нові читальні, оснащені сучасною технікою та зручними меблями.

І це ця бібліотека працює не лише для користувачів, а й для інших бібліотек, бо є за-

гальнодержавним методичним та науково-дослідним центром для 16 тисяч публічних книгозбірень України. Завдяки веб-сайту «Бібліотечному фахівцю» (<http://profy.nplu.org/>) бібліотекар із найвіддаленішого куточка нашої Батьківщини може отримати кваліфіковану консультацію з будь-якого питання професійної діяльності.

Наприкінці 2013 року НПБУ опинилась у вирі подій Революції Гідності. В її центральному приміщенні на вул. Михайла Грушевського, 1, розташовувався пункт надання першої медичної допомоги Міжнародного Червоного Хреста, працівники установи здійснювали посильну допомогу лікарям та пораненим. Завдяки самообороні Майдану було збережено фонди й чудову будівлю.

Від самого початку бойових дій у зоні АТО, працівники НПБУ не залишаються осторонь допомоги українській армії – виготовляють маскувальні сітки для воїнів.

150-літня історія бібліотеки свідчить: після воєн і руїни настає відродження життя, науки, освіти, культури.

Війна скінчиться, настане мир, і спрагли душі зажадають знань – безцінних скарбів, котрі зберігає бібліотека.

Тамара ВИЛЕГЖАНИНА,
генеральний директор
Національної парламентської
бібліотеки України,
заслужений працівник
культури України

редактор
Христина ДИЧКО

україна і світ

■ CRIMEANSOS У ПРАЗІ

17–19 березня в Празі пройде благодійний фестиваль CRIMEANSOS. Його метою є повна розповідь про військову операцію російських військ у Криму, лекції про історію Кримського півострова і його корінне татарське населення, виступи лідерів Меджлісу, звіти про життя в «російському» Криму після анексії, демонстрація фактів порушення прав людини на півострові, акції на захист політичних ув'язнених Криму, насамперед Олега Сенцова і Олександра Кольченка.

■ РЕАБІЛІТАЦІЯ ЗВУКОМ

Доброчинний проект – аудіокнига «Фелікс Австрія», ініціатором якого є відома радіоведуча та співачка Соня Сотник, набирає обертів у мережі.

Ще на початку місяця Соня Сотник, «Видавництво Старого Лева» та благодійний фонд «Свої» презентували аудіовиставу за книгою Софії Андрухович «Фелікс Австрія», переможця премії «Книга року ВВС» – 2014.

У проєкту є свій сайт (<http://felix-austria.org>), на якому виставу можна прослухати або ж завантажити безкоштовно, натомість організатори пропонують внести благодійну пожертву. За отримані кошти придбають 300 mp3-плеєрів для госпіталів та лікарень, в яких перебувають поранені військові. Для воїнів запишуть «Фелікса...» та багато інших аудіокниг. Це допоможе тим, хто з певних причин читати не може, бодай трохи відволіктись від хвороби.

За час існування до проєкту долучився фонд «Ми Україна», тож тепер усі охочі можуть принести свого плеєра до будь-якого магазину техніки «МОЮ», зазначивши, що це для поранених бійців у рамках проєкту «Фелікс Австрія».

Авторка книги Софія Андрухович і «Видавництво Старого Лева» надали всі необхідні матеріали та права безкоштовно. Голосом книги стала Соня Сотник, а над музичним супроводом працював Євдоким Решетько – музикант-мультиінструменталіст, композитор, аранжувальник.

Христина ДИЧКО

■ «КРИЛАТИЙ ЧОЛОВІК» БОЛГАРСЬКОЮ МОВОЮ

У Посольстві України в Софії відбулася презентація поетичної збірки українського письменника, лауреата Шевченківської премії Василя Слпачука «Крилатий чоловік». Її надруковано в болгарському видавництві «Богіанна» в перекладі Димитра Христова.

Захід відкрив Надзвичайний і Повноважний Посол України в Болгарії Микола Балтажи, після чого відбувся показ стрічки про Василя Слпачука «Василеве задзеркалля».

Далі слово взяв болгарський поет Славимир Генчев. «Зізнаюся, – сказав він, – досі я не читав подібної поезії. Вона є передовсім внутрішньо вільною, звільненою, і нагадує мені зграю птахів, які розлетілися в просторі волі врізнобіч, проте й залишилися в одній зграді. І ця асоціація викликана не назвою книги – «Крилатий чоловік», вона виникає спонтанно, під час самого читання і проникнення в цей незвичайний світ, побачений очима одного самотнього митця».

Також виступив перекладач збірки, поет Димитр Христов. «Своєю поезією Василь Слпачук утверджується як послідовник великої української поетичної традиції і водночас як успішний експериментатор із формою і підходом до відомих чи призабутих тем і героїв», – сказав він і зачитав кілька своїх перекладів болгарською.

Наприкінці презентації, завдяки наданому паном Василем відеозапису, присутні мали змогу почути поезію в авторському виконанні.

Анна БАГРЯНА

Боротися, незважаючи на перешкоди

Христина ДИЧКО

Людмила Чичук – талановита піаністка, володарка багатьох дипломів та престижних музичних нагород, викладач Київської спеціальної музичної школи імені Миколи Лисенка, волонтер – у січні започаткувала добродійний проєкт «Сила мистецтва».

Він покликаний, насамперед, допомагати сім'ям загиблих в АТО, інформувати про те, що відбувається на Сході нашої держави, та знайомити людей в країні й по всьому світу з українськими митцями та їхньою творчістю.

– Людмילו, Ви працюєте над проєктом сама чи маєте команду?

– В тому-то й справа, що жодної команди немає. Я зробила допис на сторінці у Фейсбуці про свій проєкт, аби залучити до нього якомога більше людей. Після моєї публікації долучилися знайомі артисти, з якими я вже співпрацювала, тож сподіваюся, що надалі ми обростемо командою. І зараз це по trochu справджується.

Так, до участі у полтавському концерті я запросила бандуриста, заслуженого артиста України Тараса Яницького та відомого актора і режисера Олександра Ігнатушу, вони із задоволенням погодилися.

Мушу сказати, що має велике значення, де відбуватиметься концерт. Якщо це місто у Франції, далеко від України, то треба якомога більше правди донести до слухача. Бо французи часто дивляться російські канали, де інформація про Україну викривлена.

Тому розкажеш, що ти волонтерка, що ти безпосередньо була на полігоні, спілкувалася там із бійцями, з командирами, відвідувала поранених у шпиталі. Тоді поступово відбувається переродження їхньої думки, тобі починають співчувати. Я крім того граю музику, ще й українського автора, у них ще більше зацікавленості до України: що це за люди, що це за музика, що це за поезія.

А в Польщі, наприклад, люди більше про Україну знають, дуже співчують та готові допомагати. Їм варто дати зрозуміти, що ми спроможні подолати ці перешкоди і повноцінно продовжувати жити. Про це ми говорили з послом України у Польщі Андрієм Децицею: як зробити так, щоб цікаво було полякам, і щоби у них не складалося враження, ніби у нас все погано. Ми домовились, що про війну можна розповісти віршами Бориса Гуменюка. Навіть приїха-

– До Франції я поїхала разом із сім'єю Василя Кіндрацького, воїна, який героїчно загинув у Водяному поблизу Донецька. Ми знайомі були з Василем, і ще за життя він мріяв побувати з дружиною та дітьми у французькій столиці.

У Парижі ми до останнього не знали, чи відбудеться наш концерт. Бо померла видатна представниця української діаспори Наталка Пастернак і того дня був похорон. Ми готові були скасувати все, але Наталка Кочубей, голова

Людмила ЧИЧУК

Ангеліна і Ярослав КИНДРАЦЬКІ

ти із самим автором, щоб люди змогли познайомитися.

Маю також ідею запросити Христинку Михайліченко, дівчинку-переселенку з Криму, яка нещодавно ще й втратила батька. Вона – учениця школи, де я викладаю. Христинка дуже патріотично налаштована, готова мистецтвом допомагати. Їй всього 9 років, а вона вже віртуозна піаністка. Минуло рік давала концерти в ООН і Всесвітньому банку у Вашингтоні. У Польщі Христинка змогла би показати свою майстерність, щоби поляки бачили: незважаючи на все, ця маленька дівчинка не втратила віри і продовжує боротися.

Мій проєкт спрямований на допомогу сім'ям загиблих, з одного боку, а з іншого – на зміну світосприйняття нашого населення і спонукання до того, щоб воно не вважало себе поза межами війни. Це стосується всіх і кожного. Тому я й вигадала все це. Впевнена, що я не єдина, хто над цим працює, але такою бачу свою роль.

– Розкажіть про перший концерт у рамках проєкту у Парижі. Як Вас там зустріли?

Інформаційно-культурного центру при Посольстві України у Франції, де, власне, ми повинні були виступити, на полягла на тому, щоби всетаки концерт відбувся. За 5 хвилин до початку у залі було троє людей, тож ми вирішили, можливо, в родинному колі посидимо, згадаємо Василя, розкажемо, ким він був.

І раптом бачимо, що людей більше. Ми все ж почали концерт. Протягом дійства назбирилася повна зала. І прийшли не тільки люди з української діаспори, а й французи.

Я залучила дітей і дружину Василя Кіндрацького, нашого загиблого героя. Хотіла, аби присутні на концерті змогли побачити, ким є ці люди, щоб вони зрозуміли, що діти Василя справді дуже обдаровані, варто їм лише допомогти трішки, підштовхнути – і вони підуть самі. Бо через горе, буває, опускаються руки.

Я розповіла про Василя, прочитала спогади Мирослава Білого, журналіста, однокурсника героя. Дружина воїна Галина вручила нагороди паризьким волонтерам, які допомагають підрозділу ОУН.

Люди реагували на ці подяки зі сльозами на очах, настільки їм було то важливо.

Потім я продеklamувала вірш Бориса Гуменюка пам'яті Василя Кіндрацького, зіграла один із творів Брамса. Також виступили Ангелінка і Ярославчик Кіндрацькі. Вони вразили публіку львівськими колядками та різдвяними привітаннями.

Гості придбали вишиванки роботи Галини Кіндрацької та акварелі моєї доньки, учениці художньої школи.

Я також привезла світліни, зробила до них надписи, щоб люди розуміли: ось тут Василь йшов на війну, брав участь у боях, а тут загинув.

– Пані Людмילו, волонтерство потребує величезних енергетичних затрат. Де Ви ту енергію поповнюєте і як встигаєте все поєднувати з основною роботою?

– Хороше запитання. Сама собі його часто задаю. Я з дитинства дуже цілеспрямована. Якщо взяла собі за мету щось, то ще не знаю, якими засобами й методами я це втілюватиму, але обов'язково зроблю.

А сил додає музика. Для мене один день, прожитий без спілкування з музикою, – то просто пропавший день. Так з дитинства вихована.

Я щаслива тим, що своєю професійною діяльністю можу допомагати іншим. Закликаю до миру, до об'єднання людей між собою.

Якщо моє мистецтво викликає в людей певні емоції та спонукає до дії, змушує співпереживати, вважаю, що виконую свою роботу добре.

редактор

Елизавета КРАСНІЧЕНКО

театр

МОЛОДІ РЕЖИСЕРИ ЗМОЖУТЬ ПРОЯВИТИ СЕБЕ!

Для тих, хто любить театральне мистецтво і бачить себе у ньому, започатковано Міжнародні конкурси-лабораторії постановок молодих режисерів одразу у двох напрямках.

Так, 15 лютого розпочався збір заявок на участь у Міжнародному конкурсі-лабораторії постановок молодими режисерами в жанрі малі театральні постановки та Міжнародному конкурсі-лабораторії постановок молодими режисерами в жанрі оперети/мюзиклу/опери-буф «Musical Art Project». Конкурси-лабораторії проводяться лише раз на два роки.

Організатори конкурсів-лабораторій: ТВЗК «Київський національний академічний театр оперети», Мистецько-концертний центр імені І. Козловського (структурний підрозділ ТВЗК «Київський національний академічний театр оперети»), Державна агенція промоції культури України, продюсерський центр OpenDoors, ТВЗК «Київський експериментальний театр «Золоті ворота».

Кращі з кращих матимуть можливість попрацювати на великій сцені. Як зазначають організатори, конкурси дозволять відкрити нові таланти і вписати у театральну історію України нові імена.

У Національній опереті розповідають, що це шанс для тих, хто вірить у своє майбутнє і знає, що режисер – його поклонник. Вони матимуть змогу не лише отримати гарний досвід, а й заявити про себе на всю Україну!

Кожен конкурс-лабораторія включає три етапи: прийом анкет, відбір експертною радою найкращих заявок та безпосередньо лабораторія.

Унікальність цього конкурсу полягає у тому, що він включає практичну складову – проведення лабораторії: відбуватимуться репетиції молодих режисерів, майстер-класи, семінари та покази робіт у присутності членів експертної ради, театральних фахівців, журналістів та гостей театру. Після показу проведуться обговорення та дискусія, за результатами якої визначаться імена режисерів-переможців. А головна винагорода для режисера – це визнання і можливість показати своє творіння. Тож найкращі будуть запрошені на постановки вистав на сцені Київського національного академічного театру оперети та провідних київських театрів.

Тетяна ФАЛЬЧУК

Український оперний театр для дітей – концепція розвитку

Елизавета
КРАСНІЧЕНКО

Київський муніципальний академічний театр опери і балету для дітей та юнацтва у 2015 році показав майже 250 вистав, які відвідало близько 70 тисяч глядачів.

У репертуарі понад 60 назв опер, балетів, мюзиклів, музичних казок, симфонічних, вокально-симфонічних концертів, освітніх програм. Попри фінансову нестабільність, підготовлено 13 прем'єр.

Великого розголосу набула перша в історії театру вистава про сьогоднішній містерія сучасності «Повертайся живим!», про революційні події на Майдані, за участю сестер Тельнюк. В основі сюжету історія життя Героя нашого часу – історія юнака, який брав участь у Революції Гідності.

Протягом останніх півтора року на посаді художнього керівника Київського муніципального академічного театру опери і балету для дітей та юнацтва працює Віталій Калітовський. Що зроблено впродовж цього часу, яким бачить театр у перспективі та про майбутні плани розповів пан Віталій.

– Чи реалізуєте освітню та виховну функції у театрі, адже ваш головний глядач діти?

– Безумовно. У нас спеціально, на відміну від інших театрів, створено цикл освітніх програм «Музичні класики». Це: «Хорова абетка», «Симфонічна абетка», «Оперна абетка» та «Балетна абетка». Особливістю цих вистав є те, що глядачі в них активно беруть участь. У «Симфонічній абетці», зокрема, дітей знайомлять із музичними інструментами, а наприкінці вистави, разом із оркестром вони виконують музичний твір. В «Оперній абетці» ми готуємо нашого маленького глядача до великих серйозних вистав, розповідаємо про те, як створюється опера, про особливості голосів, про оперні театри світу. У «Балетній абетці» діти вивчають позиції класичного танцю, де-

які рухи, жести тощо. Також маємо родинний клуб «Мій Театр», учасниками якого можуть стати всі охочі, заповнивши анкету на сайті театру. «Мій Театр» – унікальна програма, розроблена спеціально для наших постійних глядачів та тих, хто хоче пізнати театр не тільки з місця у глядацькій залі, а й помандрувати за лаштунки.

– Чим відрізняються маленькі глядачі від дорослих?

– Діти дуже щирі. Вони завжди говорять правду, якщо їм подобається, одразу видно. Складність у тому, що для ді-

от дитячі вистави, такі як «Дванадцять місяців», «Історія Кая і Герди», «Стихий олов'яний солдатик» – те, що дивляться і слухають діти, повинні виконуватися українською мовою.

– Які робите кроки, щоб зацікавити молодь?

– Для того, щоб привернути увагу ми шукаємо нові форми. Намагаємось оновлювати наш репертуар. Наприклад, співпрацюємо з молодими талановитими режисерами, з такими, як Дмитро Тодорюк, Віталій Пальчикова. Є досвід співробітництва з Всеукраїнським фестивалем сучасної піс-

ту культури КМДА. Оскільки ми не є балансоутримувачем приміщення, будь-які зміни: ремонтно-будівельні роботи, реконструкція фасаду театру – виконати майже неможливо. Ми навіть не можемо змінити назву на будівлі. Де-факто у нас театр опери та балету, а назва, яка розміщена на фасаді: «Музичний театр».

– Чим можете пишатися, які є досягнення?

– Крім нових вистав, а це – освітня програма «Хорова абетка», балет «Лялька. Нова історія Коппелі» в хореографії С. Кона, балет «Майська ніч» у

Віталій КАЛІТОВСЬКИЙ

тей акторам потрібно викладатись у 150 разів краще, щоб утримувати їхню увагу. А вже діти неможливо обманути.

– Ви вже рік обіймаєте посаду художнього керівника, які були складнощі у роботі?

– Найголовніша проблема, яка виникла у процесі роботи, – небажання деяких працівників театру розвивати та підтримувати український контент. На жаль, близько 80% оперного репертуару в театрі виконується російською мовою. Тому, наша концепція розвитку полягає в тому, щоб поступово, планомерно його українізувати. А вже театр, окрім культурної, має ідеологічно-виховну функцію, а в умовах війни треба розуміти, що це питання стратегічне. Зрозуміло, що ніхто не перекладатиме «Бориса Годунова», «Євгенія Онегіна» чи «Князя Ігоря», бо у цьому немає сенсу, а

ні та популярної музики «Червона рута», де вперше на театральній сцені молоді виконавці у супроводі симфонічного оркестру і хору театру, виконали пісні В. Івасюка та пісні УПА в сучасній обробці Р. Мельника. Такі проекти на стику жанрів академічної та популярної музики, які спрямовані на розширення глядацької аудиторії, залучають нового патріотично вихованого глядача. А патріотично вихована молодь – це наше щасливе майбутнє.

– Чи вважаєте за необхідне покращувати зовнішній та внутрішній вигляд театру?

– Театр – це храм. Для того, щоб актори почувались комфортно, необхідні відповідні умови. Споруда є пам'яткою архітектури періоду радянського конструктивізму. У даний час приміщення театру знаходиться на балансі Департамен-

постановці В. Гаченка, дитячий мюзикл «Пригоди Гекльберрі Фінна» в постановці В. Пальчикова, а також нових форм роботи, цьогогоріч у нас відбувся інформаційний прорив у медіапросторі, адже ми започаткували співпрацю з телеканалом «Малютка-TV», запустили систематичні театральні інформаційні ролики у Київському метрополітені. Нами розроблений план проведення мистецьких заходів у Артистичній вітальні, серед яких прем'єра опери В. А. Моцарта «Бастьєн і Бастьєнна» у сучасному прочитанні, що відбудеться 15 і 17 квітня ц.р. Запрошую Вас і всіх охочих.

– Які плани на майбутнє?

– Маємо багато цікавих задумів, сучасних проектів, які неодмінно стануть окрасою репертуару, якісним національним театральним продуктом, потрібним маленьким глядачам і юнацтву.

редактор
Світлана СОКОЛОВА

арт-проект

■ МИСТЕЦТВО РЕВОЛЮЦІЇ ЗАВОЙОВУЄ СВІТ

Мер Глухова Мішель ТЕРЕЩЕНКО і Наталія МУСІЄНКО

Поповнює коло шанувальників виставка «Правдиві свідчення: від Революції Гідності до сьогодні». Організаторами її є Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв, Київський офіс Інституту Кеннана, Програма імені Фулбрайта в Україні та благодійна організація «Українське Фулбрайтівське коло».

Інформаційний партнер – газета «Культура і життя». У проєкті беруть участь сімнадцять українських митців: Ю. Беляєва, Г. Вишеславський, О. Голуб, М. Лунів, І. Семесюк, О. Чепелик, А. Сидоренко та інші. Мистецтво, народжене на барикадах, закарбувало спогади київської зими 2013–2014 років, яка відкрила нову епоху в Україні.

Представлено сорок робіт. Оригінали їх мають різноманітну техніку виконання: живопис, асамбляж, колаж, фотографія, відео, вишивка. Уніфікація мовою плаката дозволяє мобільно показати експозицію в різних містах.

Виставка вже побувала у Сполучених Штатах Америки та у багатьох містах України. А нині організатори пропонують оцінити креатив Майдану юним відвідувачам Національної бібліотеки України для дітей на презентації книги співкуратора виставки «Правдиві свідчення: від Революції Гідності до сьогодні», провідного наукового співробітника Інституту проблем сучасного мистецтва НАМ України, культуролога Наталії Мусієнко «Мистецтво Майдану». У ній автор досліджує вибух мистецької креативності під час Революції Гідності, а також представлену виставку.

Перед учнями 9–11 класів виступили генеральний директор Національної бібліотеки України для дітей Алла Гордієнко, український культуролог Наталія Мусієнко, директор Програми імені Фулбрайта в Україні Марта Коломиєць. Розповіли про свою творчість і поділилися враженнями про Майдан художники Мар'ян Лунів та Оксана Чепелик, роботи яких є і в колекції виставки, а також співробітник Інституту національної пам'яті України Василь Павлов, який був учасником буремних подій.

Правда про Майдан – юним

Світлана СОКОЛОВА

16 лютого у Національній бібліотеці України для дітей відбулася презентація мандрівної виставки «Правдиві свідчення: від Революції Гідності до сьогодні».

Експозицію було розгорнуто ще 2 лютого. У відгуках про виставку молодь відзначає, що вона цікава, але водночас похмура й сумна. Але інакше й не може бути, адже свобода виборювалась і жертвами, і кров'ю. Автори ж мистецьких творів відображали події, якими жив Майдан 2013–2014 року.

Під час презентації мандрівної виставки згадували і тих, хто першими вийшли захищати ідеї нації та першими злетіли святими журавлями у вічну височінь...

Щире захоплення у присутніх викликали виступи студентів музичного та акторського факультетів Київської дитячої академії мистецтв та працівників бібліотеки.

«Я вас закликаю вдивитися в ці світліни, можливо, ви відчуєте гордість за нашу країну, – звернулася до дітей Алла Гордієнко. – Завдячуючи Революції Гідності, ми стали ще більш патріотично свідомими,

На виставці

Марта КОЛОМИЄЦЬ

більш вільними, бо показали, що ми не раби і можемо творити історію своїми руками. Читайте також книжки, які нам подарують автори». Ведучі за-

ходу робили логічну підводку до кожного виступу:

«Майдан дихав мистецтвом. Творчість лилася нескінченим потоком, адже люди вже не були наодинці зі своїми хвилюваннями і переживаннями», – чули ми. На Майдані вони врешті-решт відкрили свої серця, знайшли одностайність і зрозуміли, що більше не хочуть і не будуть мовчати. Отож Революція Гідності збагатила мистецьку скарбницю країни численними роботами в різних видах та жанрах мистецтва. І тому відомий культуролог Наталія Мусієнко не змогла залишитися осторонь грандіозного вибуху креативності.

«Уже рік виставка мандрує Америкою, – сказала пані Наталія. – А зараз до неї при-

єднується ще одна, яка починає мандри Австралією, та ще одна, яка із 21 березня подорожуватиме Європою з Амстердамського університету. А книжка про «Мистецтво Майдану» ось-ось буде викладена on-line Інститутом проблем сучасного мистецтва. Оскільки її наклад дуже маленький, всі охочі зможуть подивитися її на своїх моніторах».

Наталія Мусієнко згадала й Помаранчеву революцію. Коли її питають, що об'єднує ці дві революції, вона завжди згадає плакати, які були дуже популярні і картали її душу на Майдані ще в 2004 році.

Марта Коломиєць висловила думку, що дуже важливо, аби всі подивилися цю виставку. «Ми підтримували її через те, що кожен із нас пережив Майдан по-різному. ▶

Мар'ян ЛУНІВ: «Це був прояв сили»

Розірване коло в роботі митця – символ втрат.

– Для мене є великою честю стояти тут і спілкуватися із тими, в чії руки перейде держава через декілька років.

Чому вийшли люди на Майдан? Насамперед, щоб залишитися людьми. І це був протест проти безсилля, це був прояв великої віри та устремління залишити своїм дітям країну, в якій не соромно буде жити.

Чому я малював «Аркан»? Аркан – це танець двадцятилітніх гуцулів, які стають воїнами, адже першими відгукнулося і було на Майдані молоде покоління. Самі того не бажаючи, вони стали воїнами, не усвідомлюючи всієї небезпеки, яка таїлася за тими подіями.

Автор біля роботи «Аркан»

Майдан не обмежений часовими рамками, він продовжується у ваших душах і душах людей, які обороняють наші кордони. Страшними втратами, про які не думалось тоді, але в роботі, яку малював я,

– розірване коло, як символ того, що хтось є з нами, а когось уже немає.

Хочу побажати і вам, діти, насамперед залишатися людьми. І, повертаючись до того, чому виник Майдан, як казав

свого часу український історик Ярослав Грицак, між молодшим поколінням нашим і європейським немає прірви, яка є між дорослими.

Покоління сучасні змінюються із виходом нового телефону. Тому ті, хто на кілька років молодші від вас, вважають вас же іншим поколінням, як і старші. Але ви люди, котрим легше знаходити спільну мову з тими, що живуть в інших країнах. Тому на вас великі надії.

Сподіваюся, залишитесь в серцях ваших добрий відгомін про те, чому на Майдані малювали художники, писали письменники, творились нові фільми. І цей спогад ще не буде спотвореним, відшліфованим, зміненим, бо ви ровесники того, що творилося, історії.

арт-проект

В АТМОСФЕРІ ПОДІЙ

Алла ГОРДІЄНКО та Василь ПАВЛОВ

Безпосереднім учасником подій на Майдані є співробітник Інституту національної пам'яті України Василь Павлов. Він згадує:

— У моєму житті було три Майдани. Перший — 1990 року, коли я був учнем 10-го класу 66-ї київської школи, на нього ми ходили підтримати старших колег. Потім 2004 року, коли я вже працював учителем. І 2014 року — зима, яка змінила все. Я тоді вже був батьком, і коли моя дитина прийшла 29 листопада з Майдану трохи у крові, я подумав, що треба і мені туди йти.

Найстрашнішим був ранок 1 грудня, коли ти виходиш і думаєш: а чи прийдуть інші. Дійсно, тоді з першого дня пішов Майдан. Я працював у школі, учні питали, що і як. Почав відчувати, що відбуваються історичні події, які нас мають змінити.

Дуже цікавим куточком Майдану був так званий мистецький барбакан навпроти метро Хрещатик, де збиралися художники, митці, малювалися значна частина картин.

Деякі події на Грушевського мені довелося побачити з вікон Інституту історії АН України, який знаходився позаду метрах у 30 від першої барикади на Грушевського.

За спогадами моїх знайомих, які професійно вивчали історію по книгах, світлинах, тут побачили історію, яка безпосередньо твориться у них перед очима.

Мистецтво, яке ми бачимо, дає відчуття те, що не можуть передати фотографії, спогади, це передає атмосферу, яка панувала на той момент.

Одним із проектів Інституту національної пам'яті є проект «Майдан: усна історія». Безпосередні учасники подій Революції Гідності, АТО приходять до нас записуються, розповідають... У результаті ми підготували вже дві книги, які передамо бібліотеці.

► Дуже багато людей приходило до офісу Програми імені Фулбрайта в Україні поспілкуватися — фотографи, художники, тому ми вирішили, що треба це масштабніше все це показати».

Директор підкреслила, що для програми важливо підтримувати такі мандрівні виставки світом, бо треба розповідати людям про те, що справді стало-

ся в Україні. «Ми не можемо дивитися на російську пропаганду, бо є і американські науковці, які підтримують Путіна і Росію.

Ми мусимо проти цього працювати і казати, що насправді сталося. І за допомогою цієї мандрівної виставки ми можемо поширити відомості про Україну, які тут люди живуть, як ми далі бачимо розвиток України».

Оксана ЧЕПЕЛИК. «Колайдер – 100»

Директор розповіла про програму Фулбрайт, спонсоровану американським урядом програму академічних обмінів, яка стосується студентів, які вже закінчили (бакалавр) і хочуть їхати до Америки на два роки вчитися у магістерській програмі. Одними з них стали Наталія Мусієнко та Оксана Чепелик. Проект зобов'язує слухачів повертатися в Україну і поширювати досвід, який вони надбали.

Оксана ЧЕПЕЛИК: «Ініціатива є культурною дипломатією»

Художниця представила панораму зрушень.

— Я одна із авторів представлених тут творів — роботи з великого проекту «Колайдер». Він стосується конфліктів, які відбувалися в урбаністичних просторах і вплинули на наш світ сьогодні.

Це великий проект, який я виставляю в різних країнах, розповідаючи про Україну, тому що в ньому зафіксована одна з подій цього проекту, тобто Майдан.

І він починався ще з поглядом на помаранчевий Майдан. Я знімала його в 2012 році, коли він був абсолютно порожнім із запитанням: чи він тепер порожній назавжди? І коли на

ньому знов розпочалися буремні події, ходила на ті самі точки, які знімала камера, і фіксувала, як Майдан заповнюється.

Зняті фрагменти вибудовуються у велику панораму, яка рухається. Ви можете побачити відео на першому поверсі біблі-

отеки, як із прискоренням, як у фізичному колайдері, все рухається, і ці фрагменти можуть змінюватися на архівні кадри, тобто на події нашого Майдану.

Знімала і на вулиці Грушевського. Таким чином більш повноформатний проект вийшов. І зараз я з ним подорожую різними країнами, доносячи інформацію, правдиві свідчення про Майдан.

Тому я вважаю, що ця ініціатива Наталії Мусієнко і Програми імені Фулбрайта дуже цінна як для України, так і для зовнішнього світу, бо виконує функцію культурної дипломатії. І дякую їм за це.

Фотознімки Мар'яна ЛУНІВА

редактор
Євген БУКЕТ

арт-проект

■ ДЖАМАЛА ПОЙДЕ НА ЄВРОБАЧЕННЯ

На Євробаченні Україну презентуватиме кримчанка Джамала, яка перемогла у відбірковому турі конкурсу. Під час перегонів розгорнулася запекла боротьба, адже співачка набрала більшу кількість глядацьких голосів, хоча журі (Андрій Данилко, Руслана та Валерій Меладзе) віддало перевагу гурту The Hardkiss. У підсумку вони і Джамала мали однакову кількість балів – по 11, однак перемога, згідно з правилами конкурсу, на боці того, хто отримав більший бал від аудиторії, яка голосувала за допомогою SMS-повідомлень.

За словами організаторів, кількість повідомлень цього року була рекордною – 382, 5 тисячі.

Окрім Джамали і The Hardkiss за право представляти Україну у фіналі національного відбору змагалися гурти Sunsay, Pur:Pur, «НеАнгели» та Brunettes Shoot Blondes.

Фінал «Євробачення-2016» відбудеться у Стокгольмі у травні. Джамала виступить із піснею «1944», на написання якої її надихнула розповідь бабусі про депортацію кримських татар.

■ КОНКУРС МИРОСЛАВА СКОРИКА

У Великій залі Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського відбувся гала-концерт та церемонія нагородження переможців Першого всеукраїнського відкритого музичного конкурсу Мирослава Скорика.

Засновником конкурсу виступив «Благодійний фонд Анни Томасишин». Він проводиться під патронатом дружини Президента України Марини Порошенко за сприяння Міністерства культури України. Співорганізатори музичного змагання – Національна спілка композиторів України та Національна музична академія України імені П. І. Чайковського.

У конкурсі взяли участь молоді піаністи у двох вікових категоріях: 13–17 та 18–23 роки, які виконували твори Мирослава Скорика.

За рішенням журі переможцями конкурсу визначені: Лауреатом **I премії** – Ілля Зуйко (м. Київ). Він також отримав спеціальний приз – участь у майстер-класах від International Summer Academy of Music (Німеччина).

II премію та спеціальний приз – участь у майстер-класі від Académie Internationale d'Été de Nice (Франція) здобула Діана Чубак (м. Тернопіль).

II премію також отримали Рузана Богоська (м. Київ) та Микита Бурзаніца (м. Донецьк).

III премію здобули Арсеній Заходякін (м. Київ) та Владислав Мокрицький (м. Київ).

Спеціальний приз від Мирослава Скорика отримала Вікторія Демиденко (м. Київ).

Дипломантами конкурсу стали Роман Шутко (м. Львів) та Владислав Аграмаков (м. Одеса).

Переможці Першого всеукраїнського відкритого музичного конкурсу Мирослава Скорика виступлять із симфонічним оркестром під орудою самого маестро 28 лютого у Львівській обласній філармонії.

Після вручення нагород на всіх чекав гала-концерт, під диригуванням автора відбулася прем'єра симфонічного твору Мирослава Скорика «Покаянний Псалом», присвяченого пам'яті героїв Небесної Сотні.

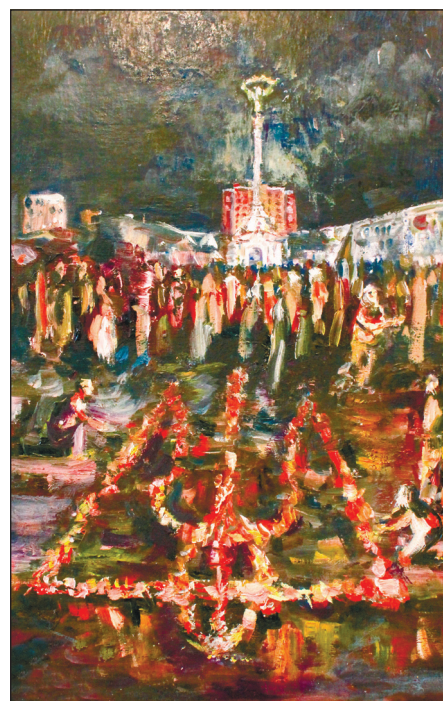
«Небесну Сотню» оспівують і втілюють у картинах

Вікторія БОНДАРЧУК

У Національному музеї імені Т. Шевченка відкрилася виставка Державної художньої середньої школи імені Т. Г. Шевченка «Небесна Сотня – то в серцях вогонь».

Ця експозиція започаткувала проєкт «Галерея пам'яті героїв Небесної Сотні». На ній презентовані 29 нових робіт учнів 8–11 класів школи. Їхня тема – сучасна українська героїка, що почала народжуватись під час Революції Гідності та моторошних подій лютого 2014 року. Музично супроводжував презентацію камерний дівочий хор Київської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату імені М. В. Лисенка під керівництвом Юлії Пучко-Колесник. Натхненний спів артистів завожував душу.

Юні художники самі обирали сюжети. «Моя картина – Небесна Сотня йде у небеса». На першому плані тут Сергій Нігоян. Він був першим, хто загинув на

Анастасія ПЕЛИХ. «На Майдані»

Майдані – тому всі вже йдуть, а він прощається. Нігоян відстоював права, бо вважав, що так правильно. Я повністю поділяю його погляди», – говорить 15-річний Олег Чернявський.

– Дітям було непросто вогонь зробити, задимлене небо, машини розтрошені, остови автобусів, спалахи на будівлях, всі ці емоції – вони цього в житті не бачили... Вони вивчали фото та відео з Інтернету та пригадували як у спокійніші дні самі були на Майдані – з батьками, друзями. І вийшло досить пристойно, попри те, що тема дуже складна, і вони тільки портрети почали вчитися малювати, – розповідає викладач-методист Державної художньої середньої школи імені Т. Г. Шевченка Наталія Вітковська.

Юні художники мають намір за декілька років зробити повну галерею портретів Небесної Сотні. Долучитися до цього проєкту дали згоду колишні випускники школи – нині студенти Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури. Планується, що потім експозиція буде передана до музею Майдану, який створюється.

ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ З ПИТАНЬ КІНО

оголошення конкурсу на заміщення вакантної посади:

– **Завідувач сектору** по зв'язках з громадськістю та ЗМІ – 1 вакансія.

Вимоги до стажу кандидатів:

Стаж роботи за фахом на державній службі на керівних посадах не менше 3 років або на керівних посадах у засобах масової інформації не менше 5 років при необхідності, виходячи із виконання структурним підрозділом основних завдань та функцій.

– **Завідувач сектору** інтелектуальної власності та ведення державного реєстру виробників, розповсюджувачів та демонстраторів фільмів – 1 вакансія.

Вимоги до стажу кандидатів:

Стаж роботи за фахом на державній службі на посаді головного спеціаліста чи в інших сферах управління не менше 3 років.

– **Головний спеціаліст** юридичного відділу – 1 вакансія.

Вимоги до стажу кандидатів:

Стаж роботи за фахом на державній службі в сфері пра-

вової діяльності на посаді провідного спеціаліста не менше 3 років або в сфері правової діяльності на посаді провідного спеціаліста на державних підприємствах не менше 5 років.

– **Головний спеціаліст** фінансово – економічного відділу – 2 вакансії.

Вимоги до стажу кандидатів:

Стаж роботи за фахом на державній службі в сфері економіки та фінансів на посаді провідного спеціаліста на державних підприємствах не менше 5 років.

– **Головний спеціаліст** відділу формування та реалізації програм створення та розповсюдження національних фільмів управління державного регулювання та реалізації кінопроєктів – 2 вакансії.

– **Головний спеціаліст** сектору міжнародного співробітництва – 1 вакансія.

– **Головний спеціаліст** сектору внутрішнього аудиту – 1 вакансія.

Вимоги до стажу кандидатів:

Стаж роботи за фахом на державній службі на посаді провідного спеціаліста не менше 1

року або стаж роботи за фахом в інших сферах управління не менше 3 років.

Кваліфікаційні вимоги до кандидатів:

– громадянство України;

– вільне володіння державною мовою;

– повна вища освіта відповідного професійного спрямування за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра, спеціаліста;

– бажано післядипломна освіта у сфері управління: магістр державного управління за відповідною спеціалізацією.

До заяви про участь в конкурсі, в якій зазначається про ознайомлення заявника із встановленими законодавством обмеженнями щодо прийняття на державну службу та проходження державної служби, додаються наступні документи:

– заповнена особова картка (форма П-2 ДС) з відповідними додатками;

– копії документів про освіту, підвищення кваліфікації, присвоєння вченого звання, присудження наукового ступеня;

– дві фотокартки розміром 4 x 6 сантиметрів;

– копія документа, який посвідчує особу;

– декларація про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік за формою, передбаченою Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції»;

– копія військового квитка (для військовослужбовців або військовозобов'язаних);

– копія трудової книжки;

– копія свідоцтва про загальнообов'язкове державне соціальне страхування;

– копії документів про пільги (у разі наявності).
Може подаватись також додаткова інформація стосовно професійного рівня і репутації (характеристики, рекомендації, наукові публікації тощо).

Документи для участі в конкурсі приймаються протягом **30 календарних днів** від дня опублікування оголошення.

Додаткова інформація щодо основних функціональних обов'язків, розміру та умов оплати праці надається Державним агентством України з питань кіно за адресою: м. Київ, вул. Лаврська, 10, кім. 415. Тел. для довідок 280-03-19.

редактор
Леся САМІЛЕНКО

КІНО

■ ВІЧНЕ, ЩО НЕ МАЄ ВИБОРУ

У рамках акції «Відважні», що пройшла 20 лютого в столичному Українському домі, відбулась демонстрація фільму «Воля або Смерть», автором якого є американський режисер, оператор і громадський діяч Дем'ян Колодій.

Документальною хронікою подій Майдану нині вже мало кого здивуєш. Але стрічка цього митця, американця українського походження, який за покликом серця був у вирі подій протягом усього Майдану, цікава ще й тим, що не містить ані політичних коментарів, ані домислів, ані політологічних прогнозів чи висновків. Такою і повинна бути справжня незалежна документалістика, яка вражає лише тим, що є суттєвим і першочерговим у всіх аспектах висвітлення подій. У фільмі не відчувається пієтету і захвату вчинками героїв. У ньому відсутня заангажованість автора та тема співучасті в подіях. Гола правда завжди муляє і тисне всіх, у кого, як кажуть, «рильце в пуху» і бентежить душу не лише співучасників подій, а й тих, хто хоче розібратися в усьому і втямити свої вчинки, які іноді чинилися на рівні підсвідомості. Екстремальні події завжди проявляють всіх і все. І саме такі документальні фільми є не тільки доказовою базою, а й лакмусовим папірцем на шляху до волі та справедливості.

■ КІНОГРАНЬ ТАЛАНОВИТОЇ ЛЮДИНИ

Дар'я ПУШАНКІНА (автор пісочного аніме)
та Олександр СПАРИНСЬКИЙ

Відомому музиканту і композитору Олександру Спаринському нещодавно поталанило... Власне саме слово «талан» є органічною складовою його мистецької вдачі. Про таких кажуть: «талановита людина талановита в усьому». Тож відкриття здібностей кінематографіста не стало для його друзів несподіванкою і саме вони були його глядачами і критиками під час перегляду трьох різножанрових короткометражних стрічок, які демонструвалися в день його народження в столичному Будинку кіно. Дві з них – суто документальні, а от про мультиплікаційну роботу «Закоханій їжачок», яка просто заворює своєю креативністю і водночас романтичністю, хочеться розповісти відразу після перегляду, бо зачепила... У цьому чарівному мультику людина-оркестр Олександр Спаринський спромігся і показати, і оспівати всі принади кохання. Прекрасною музикою, хітовою пісенькою, пісочною та водяною графікою, яка органічно доповнює всі відомі стилі і засоби створення таких фільмів. Інноваційність цієї роботи вже оцінена на декількох кінофестивалях і в день народження митець отримав ці нагороди.

Лариса БЕЗСМЕРТНА

Подивитися правді в очі

Леся САМІЛЕНКО

Прем'єрним показом документального фільму «Бранці» Володимира Тихого і творчого об'єднання «Вавилон'13», який відбувся в столичному кінотеатрі «Жовтень», команда митців започаткувала традицію на право сказати правду «самим собі».

Адже хочеться думати і вірити у те, що за два роки після трагедії Майдану щось таки змінилося. Адже очі правди можуть вбити тих, хто час від часу позичає їх у Сірка заради порятунку власної шкіри. А зрілі люди про все, що сталося 20 лютого на Майдані, часто згадують словами народної мудрості: «З лозинкою проти гармати...»

Власне так і воювали наші герої, більшість із яких уже залишаються бранцями пам'яті рідних та близьких. Не секрет, що їхня загибель набула болючішого змісту вже потім. Усі це знають, але чекають на кращі зміни, яких українці не бачать в реальному житті. Тож, саме тому фільм вражає широтою ретро-

спективи відтворення подій. А кожен кадр, кожне слово героїв вражає не лише правдивістю, а й філософією трактування цих подій. А вона у режисера та його творчого колективу – своя, але дуже об'єктивна. Не зовсім зручна для тих, кому вигідно й досі показувати лише «майданівський ад». «Бранці» – це ода людському фактору революційного буття. Адже, окрім загибелі Небесної Сотні, у вирі цих жахливих подій відбувалось і те, що в нас хочуть бачити й досі в цивілізованому світі – нашу вроджену ментальну доброзичливість і реальну інтелектуальність.

Можливо саме тим цей фільм роздратує. Бо шлях від початку його зйомок і до прем'єрного

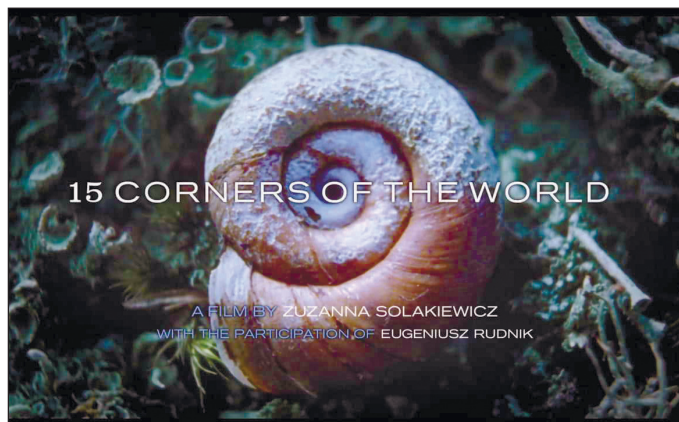
показу був далеко не простим. Івану Бубенчику, герою стрічки, командир батальйону «Захід-2» і учаснику Майдану, за його словами, навіть пророчили «не дожити...» Думаю, що не зараз, а ще в 2014-му, бо прем'єрний показ відбувся за підтримки Держагентства з питань кіно та й кінопрокатний маршрут вже визначений.

Думаю, що «Бранці» будуть зрозумілими і в Європі, адже фільм, який самі митці називають «документальним детективом», можна дивитися як художньо-публіцистичну картину, насичену добрим посилом і бажанням знайти відповіді на запитання, які поставила Революція Гідності перед суспільством.

А в головного героя стрічки Олександра Ключка вже неспроста закохуються. Колишній студент-біолог, змінивши своє «захоплення кажанами» на розробки комп'ютерних ігор, досі мріє про зустріч із одноплітником, що стояв на Майдані як боєць ВВС. Адже перша зброя в руках тих, хто силою духу «з лозинкою проти гармати» налякав «до зубів озброєних», за свідченням учасників подій, з'явилась від тих, хто її віддав на користь перемоги.

На фото кадри з фільму

Звук – це деформація тиші

19 лютого за ініціативи KyivMusicFilm у «Кінопанорами» відбулась прем'єра кінострічки «15 сторін світу».

Документальний фільм присвячений творчості польського композитора Євгеніуша Рудніка, який займається електронною музикою. Із 60-х років, працюючи на «Експериментальній студії Польського радіо», він почав активно створювати власні звукові світи за допомогою магнітної стрічки та ножиць. П'ятнадцять сторін – його авторська метафора, що символізує безмежні можливості звуку, здатні передати всі сторони світу, навіть якщо їх буде так багато. Митець переконаний – якщо довго вслухатися в голос людини, то можна глибоко відчувати її душу і побачити за цим Бога.

Показ відбувся за участю творців стрічки – режисера Сюзанни Солякевич та оператора Цвіки Грегори Портного. Чотирирічна робота над фільмом дала унікальний результат – відеоряд надзвичайно вдало візуалізує музику і не відволікає, а посилює

її сприйняття. Рух камери продиктований музичним розвитком, ритм зміни кадрів підкорений звуковій пульсації, а образи нав'язні фонічними і тембровими характеристиками. Танцюючі людські фігури на тлі швидкоплинного натовпу, графіч-

но симетричні крони дерев, «космічні» сцени з особами в скафандрах, подібні до описів інших планет польського наукового фантаста Станіслава Лема... Все це – вільні зорові фантазії авторів під музику Є. Рудніка, які чергуються із фрагментами спілкування з композитором.

Цікаво, що попри таке точне візуальне відображення звуку, режисер не має спеціальної музичної освіти, тобто розуміння музики відбувалося на інтуїтивно-емоційному рівні.

П'ятого березня у львівському кінотеатрі «Коперник» пройде наступний сеанс кінофільму, що дозволить зануритися у його магічний візуально-звуковий простір.

Галина ДУБ

редактор
Надія ПАСТЕРНАК

у місті лева

РЕСТАВРУЮТЬ ФРЕСКИ XVIII СТОЛІТТЯ

У гарнізонному храмі Петра і Павла фахівці відновлюють старовинні фрески XVIII століття. Вже вдалося дізнатися багато цікавих речей із історії будівлі: двічі були замальовані оригінальні розписи, зроблені Екштайнами у 1740-х роках. Під час Першої та Другої світових війн у храм двічі потрапляли снаряди, які пробивали склепіння, але не розривалися.

Реставраційні роботи ведуть науковці з України та Польщі під керівництвом професора Краківської академії мистецтв ім. Я. Матейка Павла Білінського. Перший етап (консервація та реставрація стінопису, площею 325 кв. м) планують завершити у жовтні 2017 року.

... І НАДГРОБКИ НА ЛИЧАКОВІ

Цьогоріч у межах українсько-польського проекту «Спільна спадщина» на Личаківському цвинтарі у Львові планують відреставрувати 23 надгробки та гробівці. Як розповіла начальник міського управління охорони історичного середовища Лілія Онищенко, реставраційні роботи стартують орієнтовно у травні.

Також у 2016-му закінчать роботи з реставрації колони св. Христофора, що у Вірменському дворіку. Торік у рамках проекту «Спільна спадщина» проведено роботи зі збереження історико-культурної спадщини міста на суму майже 7 млн 330 тис. грн.

ЗНИМАЮТЬ ФІЛЬМ ПРО УПА

Розпочалися зйомки документального фільму «УПА очима східняків», за реалізацію якого взяли волинські «свободівці» та очільник луганської «Просвіти» Євген Дзюба.

Донести до земляків на Сході України правду про Українську повстанську армію, розвінчати міфи російської пропаганди – такою є мета цього просвітнянського проекту. В основі стрічки – історія про замах на улюбленця Гітлера, німецького генерала Віктора Лютце, який загинув у бою з частинами УПА під керівництвом «Вовчака» (Олексія Шума). Євген Дзюба поклав саме цю історію в основу сюжету, щоб показати мешканцям Луганської області, що УПА воювала і проти німецьких окупантів.

ВІДКРИЛАСЬ ВИСТАВКА ВІТОЛЬДА МАНАСТИРСЬКОГО

У Національному музеї імені Андрея Шептицького відкрилась ретроспективна виставка Вітольда Манастирського (1915–1992).

До експозиції ввійшло близько трьох десятків творів. Вони представляють усі періоди творчості художника та жанри, в яких він працював: пейзажі, портрети, натюрморти, сюжетно-тематичні композиції.

Вітольд Манастирський народився у Львові в родині українського художника Антона Манастирського. Початкову художню освіту здобув у Львівській художній школі, а завершував навчання у Варшавській академії мистецтв. Основною темою його робіт було життя та краса рідного Прикарпаття. Виставка триватиме до 31 березня.

Надія ПАСТЕРНАК

У львівській галереї «Велес» відкрилась виставка скульптур «Мармурова струна» відомого українського скульптора, народного художника України Любомира Яремчука.

Цей знайомий у Галичині майстер, автор великих монументальних робіт цього разу представив на суд глядачів так звані «малі форми» – скульптури, які «несуть добро, красу, любов і відволікають від війни, від стресових ситуацій, в яких зараз живуть українці». Їх тут тридцять, усі – різні й водночас мають щось спільне: оту музику, мелодію в ка-

мені, яка ніби проривається назовні. – Ці роботи виконані в мармурі, й тому я назвав цю виставку «Мармурова струна», – каже автор.

У творчому доробку скульптора – чимало пам'яток, меморіальних дощок, стел видатним особистостям минулого століття, знамим історичним постатям. Наприклад, пам'ятник Михайлові Грушевському у Львові, Тарасові Шевченку у Бережанах на Тернопільщині і в Мостиськах на Львівщині, пам'ятник Ярославу Осмомислу у Володимирі-Волинському, Петру Сагайдачному у Кульчицях на Львівщині, Степанові Бандері в Старому Угринові на Івано-Франківщині, пам'ятник Іванові Франку у Відні, або ж

Мелодія у камені

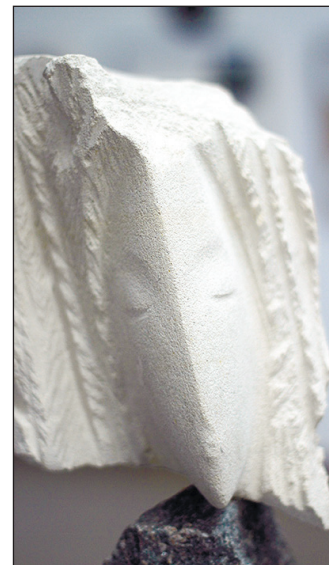
– надмогильні пам'ятники: композиторам Володимирі Івасюку та Станіславу Людкевичу на Личаківському цвинтарі у Львові, Патріарху УАПЦ Димитрію біля церкви Петра і Павла у Львові, де він похований, меморіальна дошка Іванові Франку у Львові, Лесі Українці у Відні й ще багато інших робіт, й тому перехід від таких знакових, монументальних речей до мініатюрних й ліричних викликав велике зацікавлення у львів'ян.

...Ось жінка тримає чашу, з якої тече струмінь води. «Це такий напір життєдайної сили, гірської води, чистоти і добра, – пояснює скульптор. – А ця робота називається «Тиша». Я знайшов такий шматок каменю, який сам «підказав» мені образ – дівчини, яка світиться своїм внутрішнім спокоєм, внутрішньою добротою... Поруч – інша робота «Дві

струни»: зустрілися двоє, він і вона, і думають про щось позитивне, гарне... Люди справді відпочивають, оглядаючи ці скульптури.

«Я завжди захоплювався його пристрасстю до мистецтва. Любомир Яремчук – універсальний митець, він багато працював у малярстві, про що мало знають, він був цікавим інтерпретатором лінії постмодерної пластичної з врахуванням естетики ще ренесансу, в нього дуже тонка, граційна лінія і колірна гама. Я пам'ятаю ці його роботи ще від студентських років, коли він показував їх хіба що окремим пошануваним людям», – сказав під час відкриття виставки відомий львівський мистецтвознавець Роман Яців. – Чому я згадую ту обставину? Те, що він вибудував уже як скульп-

тор, є органічним виявом тої його пристрасності, яка випливає зі знання мистецтва світової культури, зокрема, ренесансу, і фактично скерована на досягнення дуже багатьох таїнств форми і технології. Він працював здебільшого з великими формами, може, аж надто великими, як на той молодий вік, тому що треба було опанувати багато технологічних рецептів і працювати з різними матеріалами, але він собі прекрасно давав раду. Його дипломна робота зараз прикрашає фасад будинку Дрогобицького університету і присвячена Іванові Франку. Багато його творів – це вершинні постаті української культури і світової також, бо скульптор звертався й до обра-

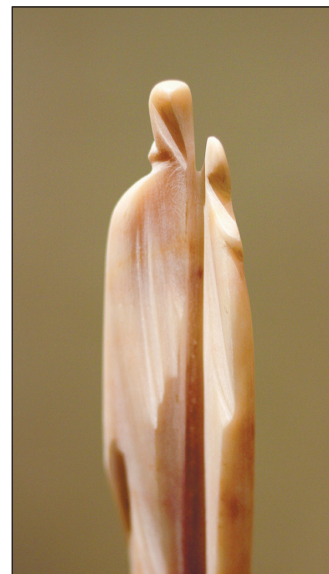

зу Мікеланджело, й до інших. Це дало йому ту силу, мотивацію і певний відмір тої планки, до якої він стремив ще у 80-х, 90-х роках.

Працюючи над великими замовленнями в монументальній скульптурі, в ньому весь час жило бажання працювати і над інтимною, камерною скульптурою. І той матеріал відкладався в його робітні і чекав свого часу...»

Й ось цей час настав. Перед глядачами постали невеличкі скульптури, які справді, за словами автора, протистоять «добром, любов'ю і надією тим мукам, які принесла війна». А великі скульптурні роботи зараз представлені на виставці у Збарзькому замку на Тернопільщині: там «зібрані» історичні постаті: Шевченко, Мазепа, Виговський...

Фото Йосипа МАРУХНЯКА

редактор
Світлана СОКОЛОВА

музейництво

■ ВІДРОДЖЕННЯ РАРИТЕТІВ

Пічні кахлі 1884 року із розписами Пилипа Явдака були придбані для музею у мешканки смт Котельва Тетяни Василівни Деримаренко. Але збереглися у хорошому стані не всі кахлі, значна їх частина дійшла до наших днів зі значними втратами полива та підполивної розпису. На деяких розпис втрачений повністю, але й вони перевезені до музею з тим, щоб їх можна було використати в процесі відновлення печі в інтер'єрі хати. Всі кахлі були дбайливо відмиті від бруду та кіптяви науковцем Національного музею народної архітектури та побуту України (НМНАПУ) О. Долею, а музейний реставратор В. Войнова провела роботи по закріпленню полива та фарбового шару. У такому стані вони можуть і надалі зберігатися в запасниках музею з метою їхньої подальшої реставрації (відновлення втрачених розписів за аналогами кахлів, що є в колекції).

Кохлі, що зберігаються у фондах НМНАПУ, теж розписані рослинним орнаментом у вигляді гнучких гірлянд із квітів та листя, букетиків із квітів, в яких інколи замість квітки в центрі намальовано стилізоване яблуко. Тло – світло-молочного кольору, а карнизи та фризіві кахлі оздоблені гнучкою гілочкою з листям темно-коричневого кольору.

■ ОКРАСА ОСЕЛІ

Дівчина колуває піч перед сватанням

Піч Пилипа Явдака складається з колонок та ніш із напівсферичним завершенням і поєднанням багатоступінчатого вертикального та горизонтального членування. Кахлі для ніш майстер прикрасив «Деревом Життя» та двома птахами на гілках. Ця композиція повторювалась по висоті ніші декілька разів.

Ідентичний розпис мають і кахлі на кахляному комині П. Явдака, виготовленому ним у 1891 році. Фотонегатив з цього комина, зроблений І. Зарецьким, дає уявлення про нього та його розташування в інтер'єрі хати. Така піч була окрасою оселі заможного селянина, що видно з оздоблення розмальованих дверей, одвірок, сволоків та по умеблюванню.

На жаль, наприкінці XIX століття полив'яні кахлі поступово витісняються з селянської оселі новітнім підходом до оздоблення інтер'єру. Їх почали замазувати глиною та забілювати крейдою, інколи залишали лише бокові колонки та центральну нішу (з «Деревом життя» та датою).

Збереженою залишалась лише загальна архітектура печі з колонами, нішами, забіленими уступами, карнизами. Не минуло це й піч П. Явдака 1884 року. Як це видно з фотографій кахлів, поданих у каталозі, більшість із них розбита на декілька шматків або має значні ушкодження, відбиті уламки. Напівсферичні кахляні колонки, розташовані в центральній частині комину, збереглися не в найкращому стані та не в повному обсязі.

На щастя, цілими надійшли до музейної колекції сферичні кахлі центральних ніш печі з ритуванням.

Рідкісний експонат знаходиться у фондовій збірці Національного музею народної архітектури та побуту України.

Наша країна з давнини славилася народними промислами, особливо гончарством та кахлярством, прогресивному розвитку яких сприяла наявність багатющих глиняних родовищ в Україні, зокрема на Полтавщині. Тут, починаючи з XIX століття, існували відомі осередки виробництва полив'яних кахлів – села Лазьки, Малі Будища та смт Котельва Зінківського району.

Дослідник народної культури І. Зарецький під час експедиції на Полтавщину у 1891–1893 роках знайшов п'ять коминів із полив'яними кахлями відомого майстра Пилипа Явдака («1882 Гола», «1885 Гола», «1891 Гола», «1887 Гола, августа, 5 числа» та «серпня 19 дні» (рік невідомий)). Кахлі, на думку вченого, виготовлені у селі Лазьки Зінківського повіту, де переважно працювали майстри, які виготовляли гончарний посуд: миски, горщики, глечики. Про лазьківського гончаря-кахляра П. Явдака Зарецький пише: «Один із мисочників робить полив'яні і сиві кахлі, це єдиний гончар на весь Зінківський повіт, котрий вмє робити синій посуд «окурор». І робить припущення, що цієї технології майстер на-

вчався у котельвечьких гончарів. Адже ці два населені пункти мали жваві економічні зв'язки: котельвечькі гончарі їздили до села Лазьки по глину (там було два глиняних родовища), а лазьківські майстри розглядали Котельву як місце збуту готової гончарної продукції. Доказом цього є те, що кахляна піч 1884 року, яка зберігається у запасниках Національного музею народної архітектури та побуту України (далі – НМНАПУ), знайдена му-

зейним науковцем О. Долею у 1996 році в смт Котельва, а виготовлена П. Явдаком у селі Лазьки.

Ще один, до останнього часу невідомий, кахляний комин Явдака виявив дослідник гончарства О. Пошивайло. Його розписи аналогічні кахлям, сфотографованим у 1891–1893 роках І. Зарецьким. Знайдена піч була у господі мешканки села Лазьки Ульяні Бузан. Датована знахідка 1885 роком. За підрахунками О. Пошивайла, П. Явдак продавав не більше 1–3 кахляних печей на рік. У специфічній архітектоніці, розписах кахляних пічних комплексів проявилось своєрідне художнє бачення майстра.

Кохляний комплекс 1884 року, який зберігається у фондах Національного музею народної архітектури та побуту України, не ввійшов до переліку тих, що згадує в своїй роботі О. Пошивайло, і не потрапив у поле зору І. Зарецького, який обстежував цю місцевість у 1891–1893 роках.

Тобто знахідка науковця НМНАПУ О. Доли у 1996 році, – вже сьомий витвір кахляного мистецтва Явдака, доповнює серію раніше відомих робіт майстра. Кахлі, що надійшли до НМНАПУ, виготовлені із глини світло-рожевого кольору, – такими глиняними покладами відрізнялася Зінківщина від інших глиняних родовищ Полтавщини.

Феномен розписів Майстра

Пічні комплекси Пилипа Явдака вражають монументальністю, багатством фантазії, гармонійним поєднанням унітарного та мистецького аспектів.

Кохлі оздоблені підполив'яним розписом у вигляді квіткового орнаменту (виткі стебли з гілочками, листочками, букетиками квіточок та стилізованих яблук). Кольори розпису теж характерні для робіт П. Явдака – вохристій, зелений, чорний, коричневий, а тло – світло-жовте.

На деяких кахлях по периметру є орнамент, утворений зі світло-коричневих кілець, з'єднаних між собою. Одна з кахлів музейної колекції датована 1884 роком, коли виготовлено і весь пічний комплекс, розміщений в центральній ніші. Продовженням композиції є інша кахля із зображенням двох птахів, обернених один до одного, між ними сте-

бло з квітами та листочками як один із численних мотивів «Дерева Життя».

Виткі гірлянди у розписах утворені варіаціями «хмелевих кривульок», «гусячих лапок», гнучких стебел із лис-

тя. По центру поля – букетик «фіалок» чи «яблук». Усе це буває в загальному ансамблі розпису печі, але жоден розпис не повторюється шаблонно. Майстер виявляє віртуозність та фантазію в композиції, подаю-

чи варіації зображень. Частково переносить на кахлі елементи «мискового» розпису, але, вмівши використавши ці елементи, додає нові, не виходячи за межі місцевих гончарних традицій.

Зразки робіт П. Явдака можуть і сьогодні бути прикладом в оздобленні інтер'єрів хат сучасним архітекторам і художникам-дизайнерам.

Національний музей народної архітектури та побуту України має у запасниках не один чи два примірники робіт званого кахляра Пилипа Явдака, а володіє майже повним пічним комплексом, що в багаті разів підвищує цінність колекції.

Формування фондової збірки полив'яних кахлів Полтавщини триває.

Сторінку підготувала
Людмила НАЗАРЕНКО.

На фото: полив'яні кахлі з печі 1884 року з фондів НМНАПУ.
Автор розписів – Пилип ЯВДАК

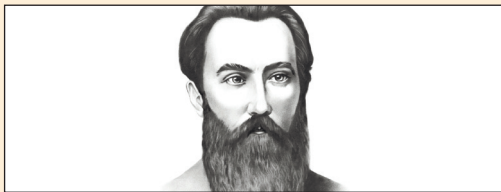
редактор
Євген БУКЕТ

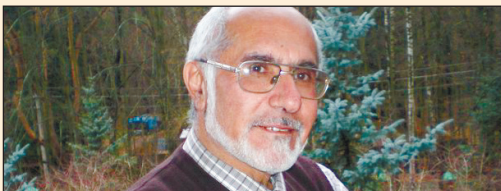
література

МАЙСТРИ СЛОВА

Одна із найвідоміших українських поезій XIX століття – «Дивлюсь я на небо», написана 175 років тому Михайлом Петренком, продовжує свою триумфальну ходу світом.

Перший і впродовж багатьох років єдиний переклад вірша іноземною мовою, а саме російською, здійснив ще у 1898-му український поет-лірик, публіцист, перекладач, яскравий представник інтелігенції Павло Грабовський. Упродовж усього творчого життя Грабовський здійснював величезну роботу як перекладач творів світової поезії.

Вірменською мовою переклад вірша «Дивлюсь я на небо» здійснив вірменський поет-пісняр, член Спілки письменників Вірменії Левон Блбулян. «Це високохудожній переклад роману з дотриманням його формальних особливостей: суміжного римування, інтонації, виразних засобів і поетичних образів, – написав у листі до редакції газети «Культура і життя» вірменський літератор Гурген Баренц. – Упевнений, що цей переклад широко публікуватиметься у вірменській періодиці, а також Левон Блбулян із задоволенням включатиме його у свої наступні збірки».

Албанською поезію Михайла Петренка переклав поет і прозаїк із Тирани Агрон Туфа, який є відомим перекладачем на албанську російських письменників: Анни Ахматової, Осипа Мандельштама, Бориса Пастернака, Андрія Платонова, Михайла Булгакова, Володимира Набокова і Володимира Сорокіна. Агрон Туфа є редактором газети «GjalA» («Слово») та директором «Інституту досліджень злочинів і наслідків комунізму».

Автором перекладу вірша Михайла Петренка «Дивлюсь я на небо» кримськотатарською є сучасна поетеса **Maye Safet** (справжнє ім'я – Майє Абдулганієва), яка мешкає в Сімферополі. Пише вірші трьома мовами: рідною – кримськотатарською, українською та російською. У творчій скарбниці Maye Safet велика кількість ліричних творів, перекладів, текстів пісень.

Євген БУКЕТ

Світова слава української поезії

Спілкуючись зі своїми колегами (українськими письменниками, критиками, перекладачами, журналістами й науковцями) на Фейсбуці та в інших соціальних мережах, іноді доводиться відповідати на дивне запитання: навіщо, мовляв, взагалі друкувати в Україні твори літераторів, зокрема, вірші іншими (іноземними) мовами?

«Формування» дійсно дивне – запитувати таке може лише людина, яка не співробітничала із закордонними авторами і не їздила на міжнародні фестивалі поезії, а також не читала різні зарубіжні часописи. Бо в світі такі публікації – звична й дуже важлива справа. Адже це – і чудове міжнародне співробітництво, і повага до відомих, талановитих авторів та мов, якими створені їхні цікаві твори.

Ось у нас із дружиною – Тетяною Дзюбою – вийшов чотиритомник «Вірші 60 мовами світу» в Канаді (кожен том – по

Сергій Дзюба

300–400 сторінок). Відомі поети, перекладачі та науковці перекладали наші поезії 60 мовами і надрукували їх у 38 країнах. Водночас усі ці переклади побачили світ у Канаді, і ми отримали нагороду імені Ернеста Хемінгуея за зміцнення творчих зв'язків між народами.

Наші поезії публікувалися (не лише англійською, а й українською) в США; болгарською та українською – в Болгарії; польською й українською – в Польщі; в Англії – п'ятьма мовами: англійською, українською, польською, сербською та російською; в Казахстані – казахською і російською;

в Швеції – також українською мовою зазвучала, а ще – шведською і туркменською... Це все – нормально, так і має бути!

Я теж видав в Україні дві книжки казок письменниці з Італії Людмили Шутько («Закон радості» та «Гуртожиток у лісі»): українською – в своєму перекладі та мовою оригіналу – італійською. Та й наші закордонні книжки і на Батьківщині знайшли своїх читачів. Людям, які вивчають англійську чи, наприклад, польську, цікаво порівнювати оригінали з перекладами.

Проте, на жаль, це розуміють не всі... Тому необхідно їхати

до Німеччини, Англії, Польщі, Болгарії, і повчитися, як треба пропагувати свою літературу. А то ми роздуваємо щокі: «світова слава Тараса Шевченка». А я, коли три роки тому почав займатися міжнародною діяльністю і самовпевнено написав своїм першим закордонним читачам про Тараса Шевченка, Лесю Українку, Михайла Коцюбинського, то іноземці (доктори філології, професори, відомі письменники з різних країн) тут же поцікавилися у мене: «А хто це такі?» Тепер вони знають, бо ми з друзями їм немало розповіли про наших класиків і сучасних письменників. Та й в Україні ми їх не раз приймали, публікували, видавали книжки.

Ідея перекладів дуже популярної української пісні Михайла Петренка «Дивлюсь я на небо» різними мовами світу – чудова! Тому наша Міжнародна літературно-мистецька академія України, яка зараз об'єднує 130 відомих письменників, перекладачів, науковців та журналістів з 48 країн, візьме участь у цьому міжнародному проекті.

Сергій ДЗЮБА,
письменник, президент академії

Смотрю я на небо

Смотрю я на небо и тихо мечтаю:
Зачем я не сокол, зачем не летаю?
Зачем, щедрый боже, ты
не дал мне крыл?
Надзвездные тайны
я все бы открыл,
Взлетел бы к тебе я,
подалше от света,
Искать утешенья,
томясь без привета,
Душой обновиться в
сияньи лучей,
В раю твоём, скрытом
от смертных очей.
Суровая доля меня не голубит.
Как махеча сына чужого не любит,
А люди...не видел я ласки от них...
Кто в мире лелеет
детей неродных?
Одно только горе со
мною, как прежде;
Не верю я счастью, не
верю надежде;
Влечет меня сердце в святые края:
Далеко небо – отчизна моя.
От жалкой юдоли,
окутанной мглою,
Душой возношусь я над
грешной землею,
От муки гнетущей минутку одну
В обители тихой твоей отдохну.
Но где же, кто скажет, взять
крыльев могучих –
От слез поскорее
умчаться горячих,
С орлами в лазури витать голубой,
Навеки протившись с
печальной судьбой?

Павел Грабовский

ՆԱՅՈՒՄ ԵՄ
ԵՐԿՆԵՐԸ...

Նայում եմ երկնքին եւ՝ խոհերի տրված.
Ինչու՝ հավք չեմ, ազատ
բազե, մի թևաբաց,
Ինչու՝ Տեր, դու ի՞նչ էլ
չես շտրիկել թևեր,
Որ թողած երկիրն այս
սալվախենեմ դեպի վեր:
Ամպերի՜ ց էլ անդին, այս
աշխարհից հեռու՝
Բախտ փնտրելու, վիշտն ու
ցափս իմ մոռանալու,
Սեր խնդրելու աստղ ու
արեգակից անշեջ,
Վշտերն իմ մարելու նրանց լույսերի մեջ:
Օնված օրից է դեռ բախտն
ինձանից խոռվ .
Նրա ծառա ն էմ ես, անտեր
մի ուր մտոր:
Նա՛ իմ հանդեպ միշտ չար,
մարդիկ պաղ ու օտար.
Ո՞վ կարող է, այնք խորթ
զավակին սեր տալ :
Բախտից հալածական մի
լավ օր չեմ տեսնում,
Դառնությունք ինձ սև իմ
օրերը անցնում:
Ու չարքաշ այս կյանքում
ես հասկացա մի բան՝
Երկի՛ նքն է լոկ ինձ տուն
ու միակ օթևան:
Դա ո՞ն է կյանքն այս ու երբ
ավելի դառնանա,
Վնայեմ երկիրք, ու սիրտս կըրգոհանա.
Վնորանամ, որ ես բախտի ընտրյալը չեմ,
Բա՛ ռձր, դեպի հեռու՝ մտքերս կթռչեն:
Ա՛յ թե ունենայի արծվի թևեր հզոր,
Վզվեի ընդմիջտ երկրից այս մեղավոր.
Վնեմ մի ճակրտանքով,
թևերս լայն բացած՝
Վտուզվեի կանչող ամպերի
գիրկն անդարձ:

Թարգմ. Լևոն Բլբուլյանի

Mendueshëm
shoh qiellin dhe
nis ëndërroj

Mendueshëm shoh qiellin
dhe nis ëndërroj:
Përse s'jam sokol, përse s'fluturoj?
Përse, Perëndi, ti flatra s'më dhe?
Shigjetë të flatroja drejt qiellit pa rë.
Tej reve të zezë, larg nga kjo botë,
Të lyp tjetër fat, pa plagë e pa lotë,
Të lyp lumturinë tek dielli dhe yjtë,
Dhe bregat e mia të dliren në dritë.
Ters shortin e pata qysh në mituri,
Shegert qesh për të, fëmijë pa shtëpi,
I huaj për fatin dhe për njerëzinë:
Se kush i do vallë fëmijët jetimë?
Përfaqë me mjerimin unë bie të fle,
Në skamje, trishtime
unë jetën e shpie,
Fat tjetër në jetë për mua s'do ketë -
Veç qiellit të largët -
shtëpi të vërtetë.
Ndodh bregta për pak
bef lehtësohet, -
Sapo shoh qiellin, shpirti
më ngrohet.
Harroj atëherë që unë jam jetim,
Drejt qiellit mendimi
nxiton fluturim...
Krahë shqipje të kisha, durim e fuqi,
Ta braktisja tokën për një vis të ri
Dhe qiellin të çaja - shqiponjë e lirë -
T'i thoja k'so bote përjetë lamtumirë!

Përktheu:
Agron Tufa

Коктен козь аламай...

Коктен козь аламай, ойгъа мен далам,
Учсам бир шаин мен,
кокке мен учсам.
Учар эдим мен, амма ёкъ къанатым
Ерде къанатсызым,
недендир, Тангърым.
Ерни терк эдилер, кечип булутны
Гъарип башыма къыдырып
къысметни.
Мени охшасынлар,
кунеш, йылдызлар.
Кедер-къаарны ёкъ этсинлер нурлар.
Бала чагъымдан такъдирим
мени семей,
Онынъ бир къулу мен,
балам манъа демеи.
Мени ябанджы дей
такъдир ве халкъым,
Оксюз бир гъарипим,
мушкульдир алым.
Тек бир феякет багърына сарылдым
Янгъызым, агълайым,
кече бош омрюм
Бойле къаарны куньлерде
ангъладым,
Тек кок – тек узакъ кок –
меним бир юртым.
Аджджы куньлерниъ эп
артса адджджысы,
Кокке мен бакъам, кунъ
сача шавлесин.
Гъарип бир оксюз олдыгъым унутам
Ве шень хаяллар коклерге учурам.
Олса къанатым -
къарталнынъ къанаты,
Кокте мен башларым янъы аятны.
Къартал мен олурым,
кокке ынтылып,
Батып булуткъа,
топрактын терк этти.

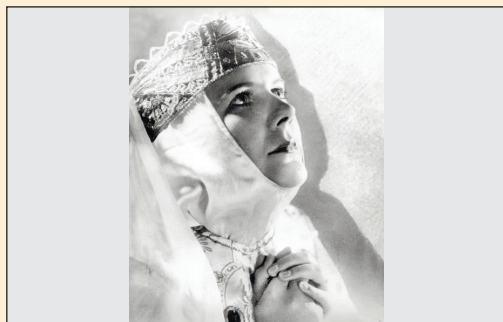
Maye Safet

сторінки історії

■ ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВІРИ ЛЕВИЦЬКОЇ

У листопаді 2002-го я зателефонував Левицьким у Філадельфію – щоб сповістити про присвоєння Вірі Левицькій почесного звання заслуженої артистки України. Указом Президента разом із нею були удостоєні такого визнання театральні майстри української діаспори – Лідія Крушельницька, Єлизавета Шашаровська, Ростислав Василенко, Валеріян Ревуцький. Акція екстраординарна! І то був тільки початок, далі ще винагороду мали театральні митці США, Канади, Австралії... Це після півстолітнього ostrакізму щодо тих, хто працював на сцені під час німецько-фашистської окупації, а наприкінці війни залишив Батьківщину не з доброї волі.

Віра Левицька у ролі княгині Ярославни з вистави «Слово о полку Ігоревім» Г. Лужницького

***

Серед сотень тисяч українців, котрі по Другій світовій війні залишили Батьківщину, рятуючись від більшовицького режиму, було багато майстрів сцени – першокласних акторів, режисерів, художників, музикантів. Лише в останні десятиліття стало можливим згадувати їх, цікавитися їхньою творчістю, яка, безумовно, є невід'ємною, а подекуди, й кращою, чеснішою сторінкою загальнонаціонального українського театру.

У листопаді 2000 року в Києві та Львові були проведені пам'ятні вечори, присвячені 100-літтю від дня народження Володимира Блавацького (1900–1953) – ключової фігури українського театру ХХ ст., видатного режисера, актора, організатора театральної справи, послідовника Леся Курбаса. Його шлях позначений творчими злетами в театрі «Заграда» (1933–1938), Львівському оперному (1941–1944), в ансамблі українських акторів під час роботи в Німеччині (1945–1949). Режисер-новатор хотів, щоб мистецтво української сцени гідно звучало і в еміграції – у США. Проте ці мрії не збулися...

Віра Левицька і Володимир Блавацький нероздільні у творчості, як це буває в театрі, де задум режисера оживає через гру актора. Вона була взірцевою актрисою трупи, з якою пов'язані яскраві жіночі індивідуальності М. Степової, Є. Шашаровської, Л. Кривицької, Н. Горленко, Є. Дичко та інших.

1935 р., прийшовши 19-річною з чоловіком – актором Євгеном Левицьким – до «Заграви», Віра вже мала дворічний досвід роботи в трупах Карабіневича та Яреми Стадника.

В. Блавацький відразу усвідомив, що Віра Левицька – емоційна, інтелігентна, високоморальна – має неабиякий талант і велику творчу волю. Вона володіла мистецьким чаром і виносила на сцену магічну ауру свободи. Це відчули глядачі, коли вперше в костюмі Оксани в «Запорожці за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського вийшла на сцену 17-річна дебютантка. І ця «репродукція» волі стала могутнім лейтмотивом її останньої ролі – Медеї. «Слова, кинуті зі сцени: «Ми залишилися без батьківщини», – перехоплюють подих», – ділилася враженнями від «Медеї» Ж. Ануя у постановці В. Шашаровського Іванна Качмар-Самбірська.

Валерій ГАЙДАБУРА,
доктор мистецтвознавства

Образи, яких торкнулася Віра Левицька, критики оцінювали як класичний доробок національного мистецтва.

Універсальність – як дар природи. Самовдосконалення – як спосіб сценічного існування. Актриса шліфує мистецтво співу, майстерність художнього слова...

Її талановитий партнер по сцені Ростислав Василенко свідчить: «Як акторка, Віра Левицька не вживала зовнішніх ефектів, щоб подобатися публіці, вона мала лише бажання жити якийсь час у виставі життям тієї жінки, яку вона грала. Це давало їй внутрішню чистоту і незалежність від зовнішніх ефектів. Але понад усе був її красивий, глибокий, оксамитовий голос із різноманітними барвами, що запам'ятовувався назавжди, – голос Віри Левицької».

Кореспондент «Краківських вістей» 1 січня 1943 року писав про враження від Донни Анни у «Камінному господарі» Лесі Українки: «Її продумана до нюансів гра, в якій стільки всяких переходів і стільки різних тонів та напівтонів, а до того її прекрасна постава і вигляд – усе те склалося на досконалий образ».

Ігор Костецький про Аполінару-Левицьку у виставі «Народний Малахій» М. Куліша: «Її образ стоїть на краю гротескового стилю в поєднанні високого і низького. У виконанні актриси оживають найкращі традиції народного фарсу».

Теодор Терен-Юськів: «Медея у відтворенні В. Левицької... Мимохіть пригадався Бенцаль у «Сонці Руїни» чи Блавацький у «На полі крові».

Невтомний театральний журналіст із діаспори, літописець українського театру у вигнанні, Олег Лисяк далекоглядно пророкував, що до історії театру ввійдуть зіграні В. Левицькою Ярославна у «Слові о полку Ігоревім» Гр. Лужницького, Анна в «Украденому щасті» І. Франка, Поппея в «Камо грядеши» за Г. Сенкевичем, Мотря в «Батурині» за Б. Лепким, королева Гертруда в «Гамлеті» В. Шекспіра...

Із Блавацьким ішла невторованим шляхом. Шукала барви для образів незваної сценою релігійної драматургії (Марія Магдалина в «Голготі» Гр. Лужницького

...Відколи мури потворної політики впали, постало нерозмежованим поле українського театру – де б він не пустив коріння – на Батьківщині чи як вигнанець, емігрант – на чужині. Ім'я Віри Левицької для України – серед найвидатніших і найщасливіших.

Найщасливіших? Чи не парадокс? Поясню. Вона грала те, про що її колеги в радянській Україні і мріяти не могли. Не гвалтувала душу і совість соцреалістичною брехнею... «У нас нема зерна неправди за собою» – жило Шевченкове з цими людьми.

А це актриса любила заповідь Сквороди: «Пізнай,

яке призначення від Бога маєш на Землі, виконай це призначення і будеш щасливий».

Варта уваги її формула: «Театр зробив з мене українку».

Колись Леонід Полтава звернувся до Віри Левицької із величальними словами, які зараз, коли відзначається сторіччя від дня її народжен-

ня, набувають у наших душах звучання реквієму:

*Ти – Ярославна! Серце і калина...
І будуть люди бачити в віках
Актрису, що підносить Україну,
Немов дитину рідну, на руках.*

Медея з одноіменної п'єси Ж. Ануя – остання роль актриси

го), обережно доторкалася до психологічної павутинки екзистенційно заглиблених п'єс (Рената в «Ріцці» М. Гальбе, Лена у «Ворогу» Ю. Косача, Ісмена в «Антігоні» Ж. Ануя).

І – зваблива жіночність, шарм, чуттєвість – в опереті: Саффі в «Циганському бароні» Й. Штрауса, Ільона в «Циганському коханні» Ф. Легара, Івга в «Чорноморцях» Я. Кухаренка, М. Лисенка, Сузанна в «Цнотливій Сузанні» Ж. Жільберта, Мімоза Сан в «Гейші» С. Джонсона...

У США акторам довелося шукати будь-яку роботу для існування – театр не фінансували, отже не годувала акторська професія.

Із спогадів В. Левицької: «Перші роки нашого існування були дуже тяжкі. Театр, про який ми мріяли, став нездійсненним. Боротьба за існування витиснула духовні потреби людей. У січні 1953 року Блавацький відійшов у вічність, і ми лишилися нікому не потрібними споживачами хліба».

Віра Левицька разом із Лізою Шашаровською (незрівнянна Антігона у сценічному шедевр В. Блавацького за одноіменною п'єсою Ж. Ануя) довгі роки заробляли... на тютюнової фабрики. Гіркими для них були ті сигари. Актриси себе називали Кармен і Мікаела...

Театр став додатком до виснажливого робочого дня. Проте у тих умовах зіграла Варку в «Безталанній» І. Карпенка-Карого, Лиду в «Інвалідах» Гр. Лужницького, Прем'єрову «Чай у пана прем'єра» З. Тарнавського і Б. Нижанківського, Марію Іскру в «Гетьмані Івані Мазепі» Гр. Лужницького. Ще повторила – Івга Цвіркуниха у «Чорноморцях», Йоганна в «Йоганні, жінці Хусовій» Лесі Українки та «Мое слово» у «Землі» В. Стефаніка... Часто виступала на академіях чи творчих вечорах із мистецьким читанням, із декламаціями і тим себе виявом заповняла свою душевну потребу.

А її син Юрій запропонував матері, мов цілющу воду, роль Медеї, вона, і радіючи, і лякаючись до неприємності, вигукнула: «Заграти! Ще раз і останній!»

1970 року актриса, живучи Медеєю, вгамовувала не лише власну творчу спрагу. То була і не реалізована сповна за життя дума Володимира Блавацького про український театр як театр європейського класу. Вийшло багато рецензій, в яких – здивування, радість, потрясіння. Увага «іноземців». Американська кінозірка Лілан Гіш, прослухавши платівку «Медеї», яку їй подарувала В. Левицька, написала артистці: «Не можу висловити, як я вдячна Вам за вашу чудову Медею. Я завжди цінуватиму її як скарб».

Разом із Вірою Левицькою у «Медеї» востаннє грали визначні актори – Марія Степова-Карп'як, Богдан Паздрій, Євген Левицький. «Медея» була гідним фіналом ери театру Володимира Блавацького та великих зусиль його творчого партнера режисера В. Шашаровського.

редактор

Єлизавета КРАСНІЧЕНКО

ПІСЛЯМОВА

ПІСЛЯСМАК ЗИМИ

Закінчується зима і разом із нею згадка про новорічно-різдвяні свята 2016 року.

Протягом останніх трьох місяців Київ перебував у феєричній казці святкових подій, які яскравими салютами радували дітей і відправляли у дитинство дорослих. Від цієї круговерті не лишилось ні сил, ні коштів, а тільки приємний післясмак і радість від того, що цьогорічна зима видалась на славу.

Одним із наймасштабніших дійств традиційних для зими свят, став симбіоз 3D, LED-технологій, театру, хореографії, акробатики у поєднанні з музикою. Проект відомого хореографа, судді шоу «Танцюють всі» Костянтина Томільченка та ведучої програми «Україна має талант», директорки творчого об'єднання кана-

ду СТБ Тали Онищук – шоу «Вартові мрій» довело, що чудеса існують. До театралізованого дійства залучили кращих із кращих, а саме: учасників популярного шоу «Танцюють всі», всесвітньо відомих артистів цирку, акробатів та гімнастів, які з легкістю та невеликим пафосом втілювали казкові образи. Саунд-треком «Вартових мрій» стала музика соліста гурту Pianoboy Дмитра Шурова. Під неї артисти виробляли таке, що не раз затамували подих у подиві як дорослі, так і діти.

Ця історія, що традиційно розгорнулася на полотні боротьби добра і зла, зламала уявлення про реальність. Адже за допомогою новітніх технологій важко було відділити декорацію від відеодекорації, зафільмованого актора від справжнього. Сцена була поділена на декілька планів, які плавно переливалися один в другий. Також, варто відмітити чудову фізичну підготовку задіяних учасників шоу, які виконували акробатичні трюки на батуті. А дивовижні гімнастики, ніби птахи, витали у повітрі.

Як зазначив Костянтин Томільченко: «Ідея створити зимову постановку казки виникла близько року тому, коли я переконався, що нічого такого в Україні ще не було. Наше шоу цікаве як дітям, так і їхнім батькам. Завдяки співпраці з телеканалом СТБ ми задіяли талановитих артистів – учасників наших талант-шоу. Ми змогли втілити всі наші ідеї і подарувати глядачам відчуття казки».

Це подія, яка продовжує збирати глядачів із усієї України. Театральне дійство, яке доводить – казка існує поки чарівна зима ще триває...

«Догори дригом» про кохання

Єлизавета КРАСНІЧЕНКО

Протягом майже чотирьох років у театрі імені І. Франка відбувається момент сповіді народного артиста України, голосу Майдану Євгена Нищука, адже вкотре актор зізнався про те, що «було» у моновиставі «Момент» за однойменним твором Володимира Винниченка...

Вистава, з якою актор об'їздив майже всі обласні центри, є однією з найкасовіших на камерній сцені театру.

Ідея поставити «Момент» виникла у Євгена Нищука ще в студентські роки, коли він прочитав твір Володимира Винниченка, що дуже зацікавив його. «Мені запала в душу ідея Винниченка: ловити мить, яка дуже коротка і яка супроводжує тебе все життя. Я наважився на цю виставу, тому що вона жила у мені всі ці роки, і у мене було потужне внутрішнє відчуття втілити ідею у життя», – зізнався актор у розмові.

А яке ж відчуття було у присутніх упродовж перегляду

«Моменту»? Судячи з того, що у залі «ніде було голці впасти» – кожного разу спектакль справляє незабутнє враження і цікавить глядача.

Пан Євген поділився секретом, що вистава залюблена жінками, адже з самого початку фінансово її підтримала громадська організація «Жінки третього тисячоліття». Скажати, що Нищук прекрасно зіграв – не сказати нічого, адже він був справжнім королем сцени: бігав, падав, стрибав, танцював та навіть розповідав текст, висячи вниз головою, що викликало шалені оплески і здивовані подихи глядачів...

Режисер вистави Тарас Жирко розповів: «Ми з Євгеном складаємо терпкі квіти каяття до її величності жінки, тому

що кожен чоловік у своєму житті міг образити жінку і ця вистава – своєрідна його сповідь. Для того, щоб уникнути хвалькуватості я дописав історію про комашок, що люди, як і комахи, існують у трьох іпостасях: гусінь-лялечка-ме-

телик. Я дозволив собі розвинути ідею Володимира Киріловича Винниченка і дещо доповнив її. Наше життя дуже крихке і тому будь-хто може нас наступити».

Не порушуючи гармонію твору, Тарас Жирко спільно з Євгеном Нищуком дещо перекроїли авторське полотно, додавши декілька штрихів, які його осучаснили. Так, Тарас дав ім'я герою твору, хоча за сюжетом він його не мав. Оповідач небуденної історії кохання, політичний в'язень на ім'я Євген, розповідає про інтимний момент так званого «ви-

падкового кохання», у виставі – це своєрідна сповідь напередодні страсти, а не вихвалання перед співмешканцями по тюремній камері...

Декорація у формі хреста нагадувала срічкову коробку. Вона також слугувала телеекраном, адже деякі спогади героя ілюстрував відеоряд та підсилювала музика. На відео, яке було вплетено у виставу, фігурувала панночка, яку чудово зіграла Інна Цимбалюк.

Органічно у моновиставі прозвучала музика Романа Гриньківа, а також сучасні хіти: «Така, як ти» Святослава Вакарчука та «Вийди, змучена людьми» Андрія Середи.

Привернули увагу інтертекстуальні моменти, адже одним із режисерських рішень було

вплетення до сценарію віршів Миколи Вінграновського, які не порушували загального контексту. Під час перегляду мені пригадався вірш Анатолія Матвійчука «Межа». Очевидно час іде, а проблеми лишаються ті самі, які доводиться вирішувати кожному поколінню. У даному випадку йдеться про проблеми обмеженості людини суспільною мораллю, нав'язування норм, рамок, меж... «Тільки любов виправдує наше перебування на землі», – узагальнення, яким доповнив виставу пан-режисер і яке, як ніколи, «лягло в пазл».

Газета «Культура і життя»

№ 8 (4683), 26 лютого–3 березня 2016 р.

Виходить із 7 жовтня 1923 року
Свідомість про рестрацію
КВ № 1026 від 26.10.94 р.

Засновники

Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Головний редактор

Євген БУКЕТ

Адреса редакції

03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498-23-66
cultandlife@gmail.com

Видавець

Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор

Андрій ШЕКУН

Видавнича рада

Андрій КУРКОВ (голова), Анатолій СЕРИКОВ (заступник голови), Євген БУКЕТ, Сергій ВАСИЛЬЄВ, Олег ВЕРГЕЛІС, Вадим ДОРОШЕНКО, Віктор фон ЕРЦЕН-ГЛЕРОН, Наталка ІВАНЧЕНКО, Ростислав КАРАНДЄЄВ, Ігор ЛІХОВИЙ, Наталія ЛИГАЧОВА, Наталія МУСІЄНКО, Лариса НІКІФОРЕНКО, Юрій ПЕРОГАНІЧ, Роман РАТУШНИЙ, Віталій САТАРЕНКО, Олег СВІРКО, Артем СТЕЛЬМАШОВ

Адреса видавництва

03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498-23-65

Дизайн та верстка

Сергій ЗАДВОРНИЙ

Поліграфічний комбінат
ТОВ «Типографія "Від "А" до "Я"»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
Тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51

Розповсюдження і реклама

Тел.: +38 (044) 498-23-64;
+38 (097) 111-17-56

Редакція не публікує колективні листи та звернення
Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд.

Передрук і відтворення текстових та ілюстраційних матеріалів «Культури і життя» – тільки з письмового дозволу редакції.

© «Культура і життя», 2016

ПЕРЕДПЛАТА НА ГАЗЕТУ ТРИВАЄ

Передплатна ціна на 2016 р.:
1 місяць – 19,22 грн; півріччя – 115,32 грн

У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонементу.

Передплатний індекс
60969

Наклад 5 000

Ціна договірної

4182015719400131 08